

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ZAJIŠTĚNÍ A UTVRZENÍ DLUHU

Plzeň 2024

Jiří Janáček

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra občanského práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE
ZAJIŠTĚNÍ A UTVRZENÍ DLUHU

Zpracoval: Jiří Janáček

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Alena Bányaiiová

Plzeň: 2024

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Jiří JANÁČEK
Osobní číslo: R20M0147P
Studijní program: M0421A220004 Právo a právní věda
Téma práce: Zajištění a utvrzení dluhu
Zadávací katedra: Katedra občanského práva

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Vymezení základních pojmů
3. Jednotlivé instituty zajištění
4. Jednotlivé instituty utvrzení
5. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:
viz příloha

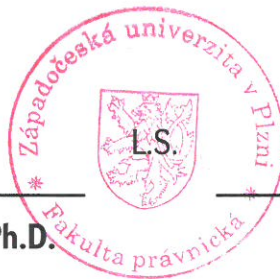
Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Alena Bányaiová, CSc.**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2024**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci „Zajištění a utvrzení dluhu“ zpracoval samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou uvedeny v seznamu literatury na konci této práce.

Plzeň, březen 2024

.....

Jiří Janáček

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucí mé diplomové práce JUDr. Aleně Bányaiové, CSc., za odborné vedení, cenné rady, trpělivost a čas, jenž této práci věnovala.

Obsah:

Seznam použitých zkratk	8
Úvod	9
1. Vymezení základních pojmů	11
1.1. Závazek	11
1.2. Zajištění dluhu	12
1.2.1. Jistota	15
1.3. Utvrzení dluhu	18
2. Jednotlivé instituty zajištění	20
2.1. Ručení	20
2.2. Finanční záruka	25
2.3. Zajišťovací převod práva	30
2.4. Dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů	34
2.5. Zástavní právo	37
2.5.1. Podzástavní právo	39
2.6. Zadržovací právo	40
2.7. Další instituty využívané k zajištění	42
2.7.1. Přistoupení k dluhu	42
2.7.2. Výhrada vlastnického práva	43
2.7.3. Zákaz zatížení a zcizení	45
2.7.4. Pojištění úvěru a záruky	46
2.7.5. Peněžní jistota	47
2.7.6. Akreditiv	48
2.7.7. Poukázka	49
2.7.8. Finanční úschova	49
2.7.9. Směnka cizí	51
2.7.9.1. Směnečné rukojemství	53
3. Jednotlivé instituty utvrzení	54
3.1. Smluvní pokuta	54
3.1.1. Moderace smluvní pokuty	58
3.1.2. Zvláštní úprava smluvní pokuty	60
3.2. Uznání dluhu	61
Závěr	64
Resumé	66
Seznam použitých pramenů	67

Seznam použitých zkratk

ObčZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
SŠZ	zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech
NŘ	zákon č. 358/1992 Sb., zákon České národní rady o notářích a jejich činnosti
Brusel I bis	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
ZVZ	zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek
InsZ	zákon č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
ZP	zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
KatZ	zákon č. 256/2013 Sb., katastrální zákon
NS	Nejvyšší soud České republiky

Úvod

Ve své diplomové práci se věnuji tématu *zajištění a utvrzení dluhu*. Toto téma jsem si vybral proto, že se jedná o velmi široké spektrum právních prostředků, jimiž lze v různé míře a různým způsobem zlepšit postavení věřitele. Hlavním právním předpisem je občanský zákoník, jakožto jediný právní předpis, který upravuje instituty výslovně označené jako zajišťovací a utvrzovací. V této práci používám i jiné právní předpisy upravující instituty, které také naplňují zajišťovací funkci. Právní úprava zabývající se tímto tématem mnohdy neřeší (ani nemůže) všechny situace které mohou nastat, a z tohoto důvodu jsou ony situace řešeny prostřednictvím judikatury. Proto jsem do této práce promítnul i současnou praxi soudů.

Každý z nás se může v průběhu života ocitnout v postavení věřitele, kdy z jakéhokoliv důvodu bude chtít zlepšit své postavení a tím zmírnit rizika ztráty. Proto je cílem této práce předestřít obecnou podstatu zajišťovacích a utvrzovacích institutů a dále uvést konkrétní instituty, které věřiteli poskytují výhody, aby co nejvíce minimalizoval riziko ztráty nebo jiné výhody. Druhotným cílem je zaměřeni se na jednotlivé aspekty zajištění a utvrzení, včetně právní úpravy a formálních náležitostí. Tato práce by měla zodpovědět následující otázky: (1) Co je podstatou a jakým způsobem dochází k zajištění a utvrzení dluhu. (2) Jaké jsou jednotlivé instituty zajištění, včetně jejich charakteristických vlastností a právní úpravy. (3) Jaké jsou jednotlivé utvrzovací instituty, včetně jejich charakteristiky a právní úpravy.

Předkládanou práci jsem mimo úvod a závěr rozčleněn do tří kapitol, které obsahují další podkapitoly.

První kapitola s názvem *vymezení základních pojmů* je věnována obecnému pojednání o závazku jako právním vztahu, který je nezbytný pro aplikaci zajištění a utvrzení. Dále uvádím obecnou úpravu zajištění a utvrzení, včetně jejich podstat, funkcí a základního dělení. Tato část práce slouží jako teoretický základ, který umožňuje porozumět podstatě a účelu jednotlivých zajišťovacím a utvrzovacím institutů.

Druhá kapitola s názvem *jednotlivé instituty zajištění* je věnována již jednotlivými zajišťovacími institutům. Jednotlivé podkapitoly jsou věnovány institutům, které občanský zákoník systematicky zařazuje a výslovně označuje jako zajištění dluhu. Dále dochází k rozčlenění podkapitoly na další jednotlivé části, které se věnují institutům, které nejsou označeny a systematicky zařazeny jako zajištění dluhu. Přesto však tyto instituty plní zajišťovací funkci a proto se jim v této práci věnuji. Průběžně u jednotlivých institutů uvádím specifika jimiž se navzájem liší.

Ve třetí kapitole s názvem *jednotlivé instituty utvrzení* se věnuji institutům, které jsou výslovně označeny a systematicky řazeny jako utvrzení dluhu. Přestože jsem si vědom existence dalších možných institutů plnící funkci utvrzení, rozhodl jsem se v rámci této práce dále nezkoumat další varianty utvrzení dluhu. V rámci této kapitoly se zaměřím na důkladné a detailní zhodnocení výslovně utvrzujících institutů (smluvní pokuty a uznání dluhu).

1. Vymezení základních pojmů

1.1. Závazek

Obecně se závazkem rozumí společenský vztah, kdy jedna strana je oprávněna žádat po druhé, aby se chovala určitým způsobem. V právním smyslu lze závazek charakterizovat jako společenský vztah, jenž je upraven právem.¹ V tomto případě bude pro tuto práci základním právním předpisem zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník.

ObčZ vymezuje v ustanovení § 1721 obsah závazku, kdy „*Ze závazku má věřitel vůči dlužníku právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit.*“ Toto ustanovení lze považovat za definiční, kdy závazkem se rozumí právní vztah mezi věřitelem a dlužníkem.² Takový právní vztah je relativní povahy, který odlišuje závazkové právní vztahy od absolutních majetkových práv a vyjadřuje právní vztah vzniklý mezi dvěma a více určitými osobami. Práva a povinnosti takového právního vztahu působí tedy zásadně *inter partes*.³

Závazek má svou vlastní strukturu, jehož prvky jsou subjekt, předmět a obsah. Subjekty tvoří strany závazku, kdy základními stranami jsou věřitel a dlužník. Věřitelem je ten, kdo má právo požadovat od dlužníka plnění (pohledávka) a naopak dlužník je osobou povinnou plnit (dluh). Jednotlivé závazkové instituty mohou mít zavedené své specifické označení stran např. v případě kupní smlouvy uvedené v § 2079 ObčZ jako kupující a prodávající.⁴

Předmětem závazku je plnění v podobě *dare, facere, omittere* a *pati*. Ustanovení § 1722 ObčZ specifikuje předmět závazku a to tak, že „*Plnění, které je předmětem závazku, musí být majetkové povahy a odpovídat zájmu věřitele, i když tento zájem není jen majetkový.*“ Majetková povaha je odrazem ekonomické podstaty regulovaných společenských vztahů, stejně jako tomu je u absolutních majetkových práv.⁵

---

¹ RABAN, Přemysl. Obchodní právo. Brno: Václav Klemm, 2020. ISBN 978-808-7713-198. s. 22.

² Občanský zákoník: komentář. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-638-9. s. 26

³ LASÁK, Jan, Václav PILÍK a Markéta SELUCbeKÁ. Základy občanského práva hmotného. Praha: Leges, 2023-. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-631-6. s. 33

⁴ RABAN, Přemysl. Obchodní právo. Brno: Václav Klemm, 2020. ISBN 978-808-7713-198. s. 23

⁵ LASÁK, Jan, Václav PILÍK a Markéta SELUCKÁ. Základy občanského práva hmotného. Praha: Leges, 2023-. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-631-6. s. 33-34

Obsahem závazku je právo věřitele vůči dlužníku na určité plnění a dlužníková povinnost toto plnění uspokojit. Obsahem jsou i jiná ujednaná práva a povinnosti související s takovým závazkem.⁶

Závazek vzniká ze smlouvy, z protiprávního činu nebo z jiné způsobilé právní skutečnosti.⁷ Pro účely této diplomové práce bude nejčastějším způsobem vzniku závazku smlouva. Smlouvou se rozumí projev vůle stran mezi sebou zřídit závazek a řídit se obsahem takové smlouvy.⁸ Smlouva je právním jednáním směřujícím ke vzniku závazku. Základní charakteristikou smlouvy je projev vůle, spočívající v konsenzu dvou a více stran, být právně vázán. Smlouva je uzavřena okamžikem kdy bylo dosaženo souladu vůle stran o obsahu smlouvy. Smlouvu nelze ztotožňovat se závazkem, neboť závazek může vzniknout i jiných právních důvodů a naopak smlouva nemusí zakládat jen závazek, ale i jiné právo, např. věcné právo^{9,10}.

Závazky lze třídit dle různých kritérií na kauzální a abstraktní; synallagmatické a asynallagmatické; úplatné a bezúplatné; jednoduché a společné; peněžité a nepeněžité. Pro tuto diplomovou práci bude nejvýznamnější třídění na primární a akcesorický závazek, kdy tato problematika bude uvedena u zajištění a utvrzení.

1.2. Zajištění dluhu

Zajištění dluhu je v současné právní úpravě zakotveno v části relativních majetkových práv ObčZ jako součást závazkového práva. Právní definice se nachází v ustanovení § 2010 odst. 1 ObčZ „*Dluh lze zajistit, zaváže-li se třetí osoba věřiteli nebo ve prospěch věřitele za dlužníkovu plnění, anebo dá-li někdo věřiteli nebo ve prospěch věřitele majetkovou jistotu, že dlužník svůj dluh splní.*“ Z definice plyne, že zajištění se věřiteli poskytuje ve formě osobního nebo věcného náhradního plnění. Toto náhradní plnění věřiteli náleží v případě, kdy dlužník nesplní svůj dluh. V rámci uvedené části relativních majetkových práv jsou v § 2018 až § 2047 ObčZ rozlišeny instituty zajištění jako je ručení, finanční záruka,

---

⁶ LASÁK, Jan, Václav PILÍK a Markéta SELUCKÁ. Základy občanského práva hmotného. Praha: Leges, 2023-. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-631-6. s. 33-34

⁷ § 1723 odst. 1 ObčZ

⁸ § 1724 ObčZ

⁹ § 1312 odst. 1 ObčZ

¹⁰ LASÁK, Jan, Václav PILÍK a Markéta SELUCKÁ. Základy občanského práva hmotného. Praha: Leges, 2023-. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-631-6. s. 139-149

zajišťovací převod práva a dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů. Dále se mezi ně řadí i zástavní právo, na které v rámci jistoty odkazuje § 2012 ObčZ. S ohledem na ustanovení § 1 odst. 2 ObčZ¹¹, tedy možnosti dispozitivní úpravy práv a povinností odlišně od zákona (tzv. zásada legální licence) za dodržení zákonných pravidel lze konstatovat, že výčet zajišťovacích institutů uvedených v § 2010 ObčZ není taxativní. Další právní instituty, které naplňují účel zajištění, můžeme nalézt v jiných částech ObčZ a jedná se např. o výhradu vlastnického práva, zákaz zatížení nebo zcizení, přistoupení k dluhu a jiné. Může se jednat i o právní instituty v jiných právních předpisech, jako například zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový.

Účel zajištění spočívá v posílení právního postavení věřitele, čímž dochází ke zvýšení pravděpodobnosti reálného vymožení své pohledávky. Jednotlivé zajišťovací instituty poskytují různou míru posílení právního postavení věřitele. Jak již bylo uvedeno výše, zajištění se poskytuje ve formě osobní nebo věcné. V rámci osobního zajištění má věřitel možnost, aby byla jeho pohledávka uspokojena třetí osobou, která se k tomu zavázala (*ad personam*), pokud dlužník svůj dluh nesplní. V případě věcného zajištění se věřitel uspokojí prostřednictvím věcného zdroje (tzv. úkojné masy), který bude sloužit pro jeho náhradní uspokojení (*ad rem*).¹² Uvedeným je vyjádřena jejich základní funkce, a to funkce zajišťovací.

Zajištění dluhu dále plní funkce preventivní, uhrazovací a represivní. Preventivní funkce je společná i pro utvrzení dluhu a slouží k motivaci dlužníka, aby svůj dluh splnil a nemuselo být využito zajišťovacího nebo utvrzovacího institutu. Nejvýznamnější funkcí zajištění je funkce uhrazovací, která spočívá ve vytvoření náhradního zdroje nebo poskytnutí vhodné třetí osoby pro případ, že dlužník svůj dluh nesplní. Tato funkce je hlavním rozdílem mezi zajištěním a utvrzením dluhu, neboť utvrzení dluhu tuto funkci nemá.¹³ K účelu zajištění nemůže být využito všech možných právních institutů, které právní řád nabízí, pokud mají splňovat jiný účel a jejich využitím jako zajišťovací prostředek by byl obcházen smysl zákona. K tomu rozsudek Nejvyššího soudu České republiky

---

¹¹ Základem pro uvedené je čl. 2 odst. 3 LZPS a čl. 2 odst. 4 Ústavy

¹² KINDL, Milan. Zajištění a utvrzení dluhů. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-807-4002-915. s. 55

¹³ PELIKÁN, Martin. Zajištění a utvrzení dluhu v praxi. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7. s. 13-14

spisové značky 21 Cdo 2992/2009, kdy závěť sepsána za účelem zajištění dluhu je neplatným právním úkonem.¹⁴

Zajišťovací instituty jsou charakteristické svou akcesorickou povahou, neboť zajištění dluhu se uskutečňuje prostřednictvím vedlejšího právního vztahu, který je závislý na právním vztahu hlavním, tedy zajišťovaném.¹⁵ Zajišťovací závazek nemůže platně vzniknout bez platného zajišťovaného závazku.¹⁶ Akcesorická povaha se vztahuje i na zánik zajištění, a to i v případě, že dluh splní třetí osoba, neboť zajištění se vztahuje k dluhu a nikoliv ke konkrétní osobě.¹⁷ Zajišťovací instituty se vyznačují i subsidiaritou, která spočívá v jejich podpůrném uspokojení, které se využije tehdy, pokud dlužník dobrovolně, řádně a včas nesplní dluh, popř. zajišťovaný dluh nezanikne jiným způsobem.¹⁸ Zajišťovací instituty jsou tedy z hlediska vzniku, obsahu, trvání a zániku závislé na závazku zajišťovaném.

Akcesorická a subsidiární povaha neplatí u všech zajišťovacích prostředků bezvýjimečně. Jednotlivá specifika akcesorické a subsidiární povahy budou zmíněna u jednotlivých zajišťovacích institutů.

Významné z hlediska teorie i praxe je rozlišování zajišťovacích institutů podle účinků vůči třetím osobám, a to na věcněprávní a obligační. Věcněprávní zajištění má výhodu, že se jedná o absolutní právo a působí tedy *erga omnes*, na rozdíl od obligačního, které působí *inter partes*. Věcněprávní účinky se projevují „konzervací“ majetku z nějž se takto zajištěný věřitel může v budoucnu uspokojit, čímž chrání věřitele před redistribucí majetku od věřitele, a zároveň poskytují zajištěnému věřiteli přednost k takovému majetku před ostatními dlužníkovými věřiteli. Takto zajištěný věřitel má *lepší právo*.¹⁹ Věcněprávním zajištěním je zástavní právo²⁰ a právo zadržovací, o kterém dříve bylo pochybu, zda je

---

¹⁴ LAVICKÝ, Petr a Petra POLIŠENSKÁ. Zajištění a utvrzení dluhů. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Judikatura k rekodifikaci. ISBN 978-80-7478-905-2 s. 23-24

¹⁵ KINDL, Milan. Zajištění a utvrzení dluhů. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-807-4002-915. s. 16

¹⁶ Usnesení IV. ÚS 3940/14 ze dne 24. 2. 2015

¹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2015, sp. zn. 23 Cdo 3490/2014. Dostupné z <https://nsoud.cz/>.

¹⁸ KINDL, Milan. Zajištění a utvrzení dluhů. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-807-4002-915. s. 16

¹⁹ HULMÁK, Milan, Petr LAVICKÝ a Jan PETROV. Občanský zákoník: komentář. Praha: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 9788074005350. s. 1240

²⁰ KINDL, Milan. Zajištění a utvrzení dluhů. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-807-4002-915. s. 111

věcněprávním.²¹ M. Pelikán k zajišťovacího převodu práva uvádí, že může mít účinky obligační i věcněprávní. Účinky vůči třetím osobám budou podle toho, co bude převáděno. Pokud se bude převádět vlastnické právo, půjde o právo věcné. Pokud se však bude převádět právo nájmu, u nějž zákon nestanoví věcněprávní charakter, půjde o právo obligační.²²

V této diplomové práci se bude zabývat zajišťovacími instituty systematicky zařazenými v ObčZ v oddílu zajištění dluhu a dalšími, kterými jsou: přistoupení k dluhu, výhrada vlastnického práva, zákaz zatížení a zcizení, pojištění úvěru a záruky, peněžní jistota, akreditiv, poukázka, finanční úschova a směnka cizí. I přes nepochybně široké využití zástavního práva v praxi, se jím tato práce bude zabývat pouze okrajově. Okrajově bude zmíněno i zadržovací právo.

1.2.1. Jistota

Právní úprava jistoty je upravena v ustanoveních § 2012–2017 ObčZ. Je systematicky zařazena mezi úvodní ustanovení o zajištění dluhu. Nejedná se o samostatný institut zajištění nebo utvrzení, ale o obecnou kategorii, ostatním institutům zajištění nadřazenou. K tomu je nutné konstatovat, že jistotou nikdy nebude pouhé utvrzení dluhu.²³

Povinnost dát jistotu může vzniknout na základě smlouvy nebo ze zákona. Pokud si strany takovou povinnost sjednávají, pravděpodobně si i k tomu zvolí konkrétní prostředek. Pro případ, že povinnost dát jistotu vznikne ze zákona, nebo když si strany neujednají jakou formou se jistota poskytne tak je zákonem stanoveno, jakými jednotlivými zajišťovacími instituty je možné tuto povinnost splnit. Jistota může být svěřena přímo věřiteli, nebo třetí osobě ve prospěch věřitele.²⁴ ObčZ v § 2011 stanovuje povinnost věřitele sdělit výši zajištěného dluhu na žádost tomu, kdo jistotu poskytl. Tato povinnost se vztahuje pouze na výši dluhu, ohledně jiných okolností, jako je splatnost dluhu nebo důvod vzniku závazku, věřitel takovou informační povinnost nemá.²⁵

---

²¹ KINDL, Milan. Zajištění a utvrzení dluhů. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-807-4002-915. s. 65.

²² PELIKÁN, Martin. Zajištění a utvrzení dluhu v praxi. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7. s. 34-35.

²³ Tamtéž s. 38

²⁴ § 2010 odst. 2 ObčZ

²⁵ KINDL, Milan. Zajištění a utvrzení dluhů. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-807-4002-915. s. 45

Ustanovení § 2012 ObčZ uvádí, že dostatečnou jistotou je zřízení zástavního práva, a není-li to možné tak způsobilým ručitelem (viz podkapitola Ručení). S ohledem na dispozitivnost ObčZ²⁶ lze poskytnout jistotu i prostřednictvím jiných zajišťovacích institutů, např. zajišťovacím převodem práva²⁷ nebo finanční zárukou.²⁸

Následující ustanovení se zabývají limitací hodnoty jistoty. Tato úprava je cílená na situace, kdy je dlužník povinen dát jistotu ze zákona, nebo kdy nebyla konkrétně ujednána a umožňuje věřiteli za níže uvedených okolností takovou jistotu odmítnout. Nejprve je stanovena limitace hodnoty věcné jistoty, kdy „*Nikdo není povinen přijmout věc jako jistotu do částky vyšší, než kolik činí dvě třetiny obvyklé ceny.*“²⁹

Dále je pomocí vyvratitelné právní domněnky stanovena limitace hodnoty zvláštních druhů jistot, a to „*Že stavební pozemek nebo nemovitá věc sloužící podnikatelským účelům jsou dostatečnou jistotou do poloviny obvyklé ceny. Právo stavby je dostatečnou jistotou do výše poloviny obvyklé ceny, pokud úplata ujednaná jako stavební plat bude splacena nejpozději pět let před zánikem práva stavby. Cenný papír zajišťující bezpečný výnos je dostatečnou jistotou do tří čtvrtin obvyklé ceny.*“³⁰ Podle této domněnky musí cenný papír zajišťovat bezpečný výnos (např. státní dluhopis nebo dluhopis vydaný ČNB), jinak by se uplatnilo pravidlo o věcné jistotě.³¹ Poslední zvláštní druh limitace jistoty se týká vkladů v bankách a spořitelních a úvěrních družstvech, a to do výše zákonného pojištění, které činí 100 000 eur pro jednu oprávněnou osobu u jedné banky.³² Nedojdou-li strany ke shodě ohledně výše nebo předmětu jistoty, mohou se obrátit na soud, který s přihlédnutím k okolnostem rozhodne o dostatečné jistotě.³³

---

²⁶ § 1 odst. 2 ObčZ

²⁷ Přípuštěno v § 616 ObčZ

²⁸ KINDL, Milan. Zajištění a utvrzení dluhů. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-807-4002-915. s. 38

²⁹ § 2013 ObčZ

³⁰ § 2014 odst. 1 ObčZ

³¹ ZOUBEK, Hynek. § 2014 [Limitace hodnoty zvláštních druhů jistot]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 3. Dostupné z www.beck-online.cz.

³² Tamtéž

³³ § 3027 ObčZ

Ve vztahu, na co se jistota vztahuje, je s ohledem na akcesorickou povahu zajištění stanoveno, že jistota zajišťuje i úroky z peněžitého dluhu, a to nejvýše do zákonné úrokové sazby. Uvedená limitace neplatí, pokud ten, kdo dal jistotu, byl před jejím poskytnutím seznámen s ujednanými úroky. Pokud se zajišťuje dluh již úročený, tak se zajišťují i úroky, které dosud nepřiřostly, tedy úroky budoucí.³⁴

Vzhledem k tomu, že jedna a tatáž věc může být opakovaně předmětem zajištění různých věřitelů na základě různých práv, obsahuje § 2016 ObčZ pořadí tři skupin věřitelů, podle něhož se uspokojí. První v pořadí jsou věřitelé zajištění věcným právem zapsaným ve veřejném seznamu, tedy katastru nemovitostí³⁵ nebo rejstříku zástav³⁶. Druzí v pořadí jsou věřitelé zajištění věcným právem nezapsaným ve veřejném seznamu nebo rejstříku zástav. Třetí a poslední v pořadí jsou věřitelé zajištění závazkovým právem. Pokud by se v jedné skupině našlo více věřitelů, jsou v pořadí podle okamžiku vzniku svého zajištění.³⁷

Právní úprava jistoty obsahuje i ochranu věřitele v situaci, kdy jistota ztratí na ceně a zajištění se tím stane nedostatečným. Za takové situace je věřitel oprávněn požadovat od dlužníka přiměřené doplnění jistoty, a to bez zbytečného odkladu. Právo požadovat doplnění jistoty má věřitel i v případě, že jistotu oprávněně čerpal, a tím se stala nedostatečnou. Pokud dlužník na žádost věřitele bez zbytečného odkladu jistotu přiměřeně nedoplní, stává se tím ta část, která není zajištěná, splatnou.³⁸ Posouzení dostatečnosti jistoty je na dohodě věřitele a dlužníka, kdy, pokud jistota byla přijata podle ustanovení § 2012 až § 2014 ObčZ, doplnění nastane tehdy, když jistota klesne natolik, že příslušná kritéria nebudou dodržena. V případě, že se neshodnou, rozhodne o dostatečné jistotě soud podle ustanovení § 3027 ObčZ.³⁹

---

³⁴ § 2015 ObčZ

³⁵ § 1 odst. 1 KatZ

³⁶ § 35f a násl. NŘ

³⁷ ZOUBEK, Hynek. § 2016 [Pořadí věřitelů zajištěných touž věcí]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné z www.beck-online.cz.

³⁸ § 2017 ObčZ

³⁹ ŠVESTKA J., DVOŘÁK J., FIALA J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek V, (§ 1721-2520). [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-11-30]. ASPI_ID KO89_e2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336517X.

1.3. Utvrzení dluhu

Utvrzení dluhu je systematicky zařazeno společně se zajištěním dluhu v rámci závazkového práva. Důvodová zpráva k ObčZ rozlišuje instituty zajišťovací a utvrzovací s důrazem na to, že utvrzovací instituty totiž hospodářsky nezajišťují pohledávku věřitele, třebaže mu poskytují jiné výhody.⁴⁰ Utvrzení dluhu je vymezeno tak, že „*Utvrdit lze dluh ujednáním smluvní pokuty nebo uznáním dluhu.*“⁴¹ Z uvedeného ustanovení nejsou zřejmé charakteristické rysy utvrzení, avšak s ohledem na důvodovou zprávu lze konstatovat, že v případě utvrzení dlužník neposkytuje věřiteli jistotu, tedy možnost náhradního uspokojení.

Účel utvrzení dluhu spočívá společně jako zajištění dluhu v posílení právního postavení věřitele. Jak bylo uvedeno výše, u utvrzení se tak neděje prostřednictvím jistoty, ze které by se věřitel mohl uspokojit, tudíž nedochází ke zvýšení pravděpodobnosti reálného vymožení jeho pohledávky. Další odlišností od zajištění je, že utvrzení vždy může učinit výhradně dlužník, nikoliv třetí osoba. Utvrzovací instituty mají společnou funkci preventivní, neboť motivují dlužníka k řádnému splnění jeho povinnosti, ačkoliv rozdílným způsobem.

Uznání dluhu zakládá vyvratitelnou právní domněnku existence takového dluhu. Věřitel v takovém případě nemusí dokazovat, vznik ani trvání dluhu v době, kdy došlo k utvrzení. V takovém případě se obrací důkazní břemeno na dlužníka, aby dokázal, že dluh nevznikl nebo v době uznání netrval. Uznání dluhu dále poskytuje výhodu, že utvrzený dluh se promlčí až za deset let.⁴²

Smluvní pokuta prostřednictvím preventivní funkce motivuje dlužníka, aby splnil své povinnosti řádně a včas. Na rozdíl od uznání dluhu má smluvní pokuta i funkci sankční, která se projevuje v případě porušení smluvních povinností. Smluvní pokuta plní i funkci paušalizované náhrady škody, kdy věřitel nemusí prokazovat vznik škody ani její výši, a v případě jejího ujednání nemá věřitel právo na náhradu škody, pokud si neujednali jinak. Smluvní pokuta je proti uznání dluhu právním důvodem vzniku dalšího akcesorického právního závazku.⁴³

---

⁴⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník (konsolidované znění)

⁴¹ § 2010 ObčZ

⁴² KINDL, Milan. Zajištění a utvrzení dluhů. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-807-4002-915. s. 414

⁴³ Tamtéž s. 415-417

Smluvní pokuta na rozdíl od uznání dluhu nepředstavuje ulehčení procesního postavení věřitele při vymáhání jeho pohledávky.

ObčZ v rámci utvrzení dluhu uvádí smluvní pokutu a uznání dluhu. Obdobně jako u zajištění nelze takový výčet s ohledem na § 1 odst. 2 ObčZ považovat za taxativní a nacházejí se v ObčZ i jiných zákonech instituty, které posilují právní postavení věřitele.

2. Jednotlivé instituty zajištění

2.1. Ručení

Ručení má základ v obecné úpravě zajištění, kdy podle § 2010 odst. 1 ObčZ lze zajistit dluh, pokud se třetí osoba zaváže věřiteli nebo v jeho prospěch za dlužníkovu plnění. Právní úprava tohoto zajišťovacího institutu je upravena v ustanoveních § 2018 až § 2028 ObčZ.

Definici lze dovodit z § 2018 ObčZ, kdy o ručení jde tehdy, pokud věřitel přijme prohlášení třetí osoby, že za dlužníka splní jeho dluh, pokud tak neučiní dlužník. Předpokladem ručení je ručitelské prohlášení třetí osoby, které bude alespoň obsahovat označení věřitele, dlužníka a ručitele, vymezení ručením zajišťovaného závazku a projev ručitele, že tento závazek uspokojí, pokud tak neučiní dlužník.⁴⁴ Zákon požaduje pro ručitelské prohlášení písemnou formu. Pokud ručitel nezačal z takového závazku plnit, tak nedostatek písemné formy způsobuje jeho neplatnost, pokud ji ručitel namítne. Nedostatek zákonné formy lze dodatečně zhojit.⁴⁵ Ručitelské prohlášení je jednostranným právním jednáním, které se musí dostat do dispoziční sféry věřitele a ten jej pro vznik ručení musí přijmout, přičemž nestačí pouhé neodmítnutí ručitelského prohlášení. Ručení je tedy založeno dvoustranným právním jednáním.⁴⁶ Pro přijetí ručitele není stanovena zákonná forma, avšak musí být učiněno včas, jinak ručitelský závazek nemusí vzniknout. Pokud věřitel ručitele nepřijme, nemůže po něm nic žádat.⁴⁷ Ručení může vzniknout i po splatnosti dluhu, neboť je stále platným dluhem.⁴⁸

Ručení je založeno na akcesorické povaze k hlavním závazku. Ručitelský závazek tedy předpokládá platný dluh dlužníka. Výjimku představuje situace, kdy ručitel věděl nebo měl vědět, že dlužník se nemůže platně zavázat v důsledku jeho nedostatečné způsobilosti k tomu. Takový nedostatek bude zejména spočívat

---

⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 8. 2015, sp. zn. 23 Cdo 1292/2015. Dostupné online z <https://nsoud.cz/>.

⁴⁵ § 582 ObčZ

⁴⁶ ŠVESTKA J., DVOŘÁK J., FIALA J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek V, (§ 1721-2520). [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-12-15]. ASPI_ID KO89_e2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336517X

⁴⁷ KINDL, Milan. Zajištění a utvrzení dluhů. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-807-4002-915. s. 302

⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 2644/2022, ze dne 15. 11. 2022 Dostupné online z <https://nsoud.cz/>.

v omezené svéprávnosti dlužníka.⁴⁹ S ohledem na možnost upravit si práva a povinnost odlišně od zákona, lze závislost ručení na platném a existujícím dluhu smluvně vyloučit. Za takové okolnosti by se však ručitelství vztah více podobal vztahům z finanční záruky.⁵⁰

V případě kdy je poskytována jistota podle § 2012 odst. 2 ObčZ je vyžadován způsobilý ručitel. Vyvratitelnou právní domněnkou je stanoveno, že takovým ručitelem je osoba, která může být žalovaná v tuzemsku a která má vhodný majetek. Žalovat osobu v tuzemsku je možné za podmínek uvedených v OSŘ. Nařízení Brusel I bis, konkrétně článek 7 zakotvuje zvláštní příslušnost, kdy je možno žalovat osobu, která má bydliště v některém členském státě EU v tuzemsku, pokud závazek, o který se jedná, byl nebo měl být splněn v tuzemsku. Pokud by nebylo možné použít ani jedno uvedené, bylo by třeba posuzovat věc podle zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. Co se týče vhodnosti majetku, je vždy třeba posoudit konkrétní okolnosti u dané osoby v poměru k zajišťovanému dluhu.

Zákon umožňuje prostřednictvím ručení zajistit dluh peněžitý i nepeněžitý. Ručením lze zajistit i budoucí dluhy, které vzniknou na základě již existujícího titulu, nebo na základě titulu, který vznikne v budoucnu, kdy postačí takové dluhy vymezit právním důvodem jejich vzniku, tedy například dluhy vzniklé z určité smlouvy.⁵¹ V takovém případě se ale ručitel vystavuje riziku, že bude ručit i za dluhy, za které by samostatně neručil. Obdobně lze zajistit i dluhy podmíněné, nebo soubor různých dluhů vznikajících z téhož přesně vymezeného právního důvodu. Ručením lze zajistit pouze část dluhu, což může být vymezeno jako ručení do určité výše. Na takto vymezený rozsah ručení nemá vliv, pokud dojde ke splnění části dluhu, který převyšuje vymezenou výši. Pokud by však došlo ke splnění takové části dluhu, jenž by takový zbytek byl nižší než vymezená výše ručení, zanikl by v takovém rozdílu ručitelství závazek.

---

⁴⁹ POROD, Jakub. § 2019 [Platnost a existence hlavního dluhu]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 6. Dostupné z www.beck-online.cz.

⁵⁰ PELIKÁN, Martin. Zajištění a utvrzení dluhu v praxi. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7. s. 82

⁵¹ POROD, Jakub. § 2019 [Platnost a existence hlavního dluhu]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 6. Dostupné z www.beck-online.cz.

Z ustanovení § 2027 ObčZ vyplývá, že za tentýž dluh může ručit více ručitelů. Pokud je ručitelů více, ručí každý z nich za celý dluh a věřitel může žádat splnění po kterémkoliv z nich. Co se týče vztahů mezi ručiteli, mají vůči sobě stejná práva jako spoludlužníci. Toto ustanovení je dispozitivní, tudíž je umožněna odchylná úprava.

Věřitel má právo požadovat splnění dluhu po ručiteli za následujících podmínek. Věřitel nejdříve musí podle § 2021 ObčZ vyzvat dlužníka, aby splnil svůj dluh a poskytnout mu přiměřenou lhůtu. Zákon pro takovou výzvu vyžaduje písemnou formu. Přiměřená lhůta se posuzuje od okamžiku doručení výzvy dlužníkovi. Zda je délka přiměřená se vždy posoudí s ohledem na konkrétní okolnosti, především k povaze a významu dluhu pro dlužníka a věřitele. V uvedeném ustanovení jsou rozlišeny dvě situace, kdy věřitel není povinen dlužníkovi výzvu ke splnění zaslat. První situace je, kdy věřitel nemůže výzvu uskutečnit. Může tak být například z důvodu, že mu není známa adresa kde by vyrozuměl dlužníka, nebo dlužník není schopen fyzicky výzvu převzít ze zdravotních důvodů. Druhá situace nastane, kdy je z okolností nepochybné, že doručení nebude mít z objektivních důvodů žádné účinky, neboť dlužník není schopen splnit svůj dluh. Takovou situací může být, když dlužník zjevně nemá prostředky ke splnění dluhu, tedy např. pokud byl na majetek dlužníka prohlášen konkurs.⁵² Další situací kdy není třeba vyrozumět dlužníka je, pokud by byl hlavní dluh podle § 2019 odst. 2 ObčZ neplatný, nebo hlavní dluh zanikne podle § 2026 odst. 2 ObčZ.⁵³ Pokud bylo ručení sjednáno na dobu určitou, může se věřitel domáhat splnění dluhu po ručiteli jen za skutečnosti, že před uplynutím takové doby ručitele vyzve. Tento postup, kdy je podmínkou pro věřitele nejdříve vyzvat dlužníka k plnění je odrazem subsidiarity ručitelského závazku. Avšak je možné aby si strany mezi sebou ujednaly, že předchozí výzvy dlužníkovi není třeba, a tím vyloučily subsidiaritu ručitelského závazku. V takovém případě by věřitel mohl vyzvat rovnou ručitele bez předchozí výzvy dlužníka, čímž by se v podstatě vyloučil rozdíl mezi ručením a přistoupením k dluhu.⁵⁴

---

⁵²https://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=58&id_article=263190&csum=3cc4ecb7

⁵³ POROD, Jakub. § 2021 [Subsidiarita ručení]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 4. Dostupné z www.beck-online.cz.

⁵⁴ PELIKÁN, Martin. Zajištění a utvrzení dluhu v praxi. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7. s. 83

Pokud byl ručitel vyzván výše uvedeným postupem, splní svůj závazek. V ustanovení § 2022 ObčZ je zakotveno právo ručitele odepřít splnění za dlužníka, jestliže věřitel zavínil, že jeho pohledávka nemůže být uspokojena dlužníkem. Pokud z tohoto důvodu ručitel úspěšně odepře plnění, tak ručitelský závazek zaniká.⁵⁵

Ručiteli náleží všechny námitky, které má dlužník proti věřiteli. Především půjde o námitky spočívající v zániku či oslabení hlavního dluhu, zejména námitky neplatnosti, promlčení nebo započtení pohledávky dlužníka vůči hlavní pohledávce. Ručitel může námitky uplatnit i za předpokladu, že by se jich dlužník sám vzdal.⁵⁸ Ustanovení § 2023 odst. 2 ObčZ stanovuje za předpokladu, že ručitelem uplatněné námitky, na které ho upozornil dlužník, nebyly úspěšné, náhradu nákladů z toho vzniklých.

Pokud ručitel splní dluh místo dlužníka, věřiteli zanikne právo domáhat se své pohledávky proti dlužníkovi i jiným osobám, které takový dluh zajišťovaly, pokud byly. Takový dluh zanikne v důsledku jeho splnění a ručiteli vznikne právo na náhradu plnění, které poskytl věřiteli. Věřitel má v této souvislosti povinnost vydat takovému ručiteli vše, co je potřebné k uplatnění pohledávky.⁵⁹ Pokud ručitel uspokojí věřitele bez vědomí dlužníka, může dlužník vůči němu uplatnit všechny námitky, které by jinak mohl uplatnit vůči věřiteli. Dlužník však nemůže vůči ručiteli uplatnit takové námitky, na kterého ho neupozornil bez zbytečného odkladu poté, co se od ručitele dozvěděl, že proti němu věřitel uplatnit právo z ručení.⁶⁰ Účelem uvedeného je ochrana dlužníka, aby se neocítl v horším postavení než v jakém byl. Avšak i toto ustanovení je dispozitivní a dlužník si s ručitelem mohou ujednat jinak.

Závazky dlužníka a ručitele vůči věřiteli jsou relativně samostatné právní vztahy a mohou se promlčovat zvlášť.⁶¹ Právo věřitele vůči ručiteli se však nepromlčí dříve než právo věřitele vůči dlužníkovi. Promlčecí lhůta práva věřitele

---

⁵⁵ KINDL, Milan. Zajištění a utvrzení dluhů. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-807-4002-915.s. 319

⁵⁸ POROD, Jakub. § 2021 [Subsidiarita ručení]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 4. Dostupné z www.beck-online.cz.

⁵⁹ KINDL, Milan. Zajištění a utvrzení dluhů. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-807-4002-915. s. 316-317

⁶⁰ § 2024 ObčZ

⁶¹ https://www.proflpravo.cz/index.php?page=article&id_category=46&id_article=262106&csum=19e70b67

vůči dlužníkovi je závislá na povaze daného práva a právním důvodu vzniku. Pokud by došlo k promlčení dluhu dlužníka, a ten by námitku promlčení uplatnit, neznamená to, že by se automaticky promlčelo i právo věřitele vůči ručiteli.⁶² Promlčecí lhůta práva věřitele vůči ručiteli počíná běžet od okamžiku, kdy věřitel mohl právo na plnění vůči ručiteli uplatnit. Pokud by dlužník svůj dluh utvrdil prostřednictvím uznání dluhu, začala by běžet nová promlčecí lhůta, a to v délce 10 let od uznání dluhu. Ustanovení § 2025 odst. 2 ObčZ stanovuje předpoklad pro to, aby uznání dluhu bylo účinné i vůči ručiteli, že s tím musí souhlasit. Pokud by s uznáním dluhu ručitel nesouhlasil, prolomilo by se tím výše uvedené pravidlo, že ručitelství závazek se nepromlčí dříve než dlužníkův dluh.⁶³ Zákonná povinnost souhlasu ručitele s uznáním dluhu, které učinil dlužník je odrazem pravidla, že právní jednání nemůže zavázat další osobu, aniž by s tím souhlasila. Je pouze na ručiteli, zda bude chtít být vázán v širším rozsahu, než jak původně zamýšlel.

Ručitelský závazek může vzniknout i přímo ze zákona. Jako příklad ručení ze zákona lze uvést podle § 95 odst. 1 ZOK „...*dvou osob, které se účastní na jejím podnikání nebo správě jejího majetku a ručí za její dluhy společně a nerozdílně.*“ a mnohé jiné.

Podle § 2028 ObčZ je v případě zákonného ručení za nepeněžitý dluh zajištěna peněžitá pohledávka, která věřiteli přísluší při porušení zajištěného dluhu. Půjde zejména o pohledávku na náhradu škody, a případně jiné pohledávky podle konkrétního zákonného ručení. I když to není přímo stanoveno, na zákonné ručení se použije úprava ručení přiměřeně.⁶⁴ V souvislosti s nepeněžitým dluhem podotýkám, že lze sjednat smluvní ručení za nepeněžitý dluh. Pokud by si strany smluvně neupravily, co je obsahem ručitelství závazku v případě nepeněžitého dluhu, analogicky by se uplatnilo uvedené pravidlo v § 2028 ObčZ.

K zániku ručitelství závazku může dojít z vícero důvodů. Podle § 2026 odst. 1 ObčZ „*Ručení zaniká zánikem dluhu, který zajišťuje.*“, což je projevem akcesorické povahy ručitelství závazku. Může tak být z důvodů uvedených v ručitelství prohlášení, například ručením na dobu určitou. Ručení však podle

---

⁶²<https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwexzsgaytox3dl4ytknbrgm&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=text>

⁶³ POROD, Jakub. § 2025 [Promlčení vůči ručiteli]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 7. Dostupné z www.beck-online.cz.

⁶⁴ Tamtéž.

odstavce 2 uvedeného ustanovení nezaniká v případě, kdy zanikl dluh pro nemožnost plnění dlužníka a ručitel dluh splnit může, nebo pro zánik právnické osoby, která je dlužníkem. Ručení též nezaniká smrtí dlužníka. V případě smrti ručitele se rozlišuje, zda byl za života po právu vyzván, či nikoliv. Pokud byl ručitel za života vyzván k povinnosti dostat svému ručitelskému závazku, přechází tento dluh na dědice.⁶⁵

2.2. Finanční záruka

Finanční záruka je další z osobních institutů zajištění dluhu, jejíž právní úprava je obsažena v § 2029 až § 2039 ObčZ.

Finanční záruka vzniká prohlášením výstavce v záruční listině, že podle ní uspokojí věřitele do určité výše finanční částky jestliže dlužník nesplní svůj dluh, nebo se splní jiné podmínky uvedené v záruční listině. Podtypem finanční záruky je záruka bankovní, kdy výstavcem musí být banka, zahraniční banka⁶⁶ nebo spořitelni a úvěrní družstvo⁶⁷. Uvedené vychází z § 2029 ObčZ, který současně stanovuje pro záruční listinu písemnou formu. Prohlášení výstavce v záruční listině je jednostranným právním úkonem, jenž se považuje za nabídku k uzavření smlouvy, které se musí dostat do dispoziční sféry věřitele a být jím přijata^{68,69}. Příjemcem finanční záruky může být též třetí osoba, která jí přijímá ve prospěch věřitele. Na rozdíl od ručení finanční záruka vzniká pouze na smluvní bázi a nikoliv ze zákona.

Finanční záruka sama o sobě nemá akcesorickou povahu. Jedná se o samostatný závazek, který není závislý na zajišťovaném závazku. Hlavní závazek tedy neovlivňuje finanční záruku z hlediska svého vzniku, trvání ani zániku. Nemusí být vyžadována ani existence dluhu, neboť plnění z finanční záruky může být vázáno na splnění jiných podmínek uvedených v záruční listině, než je uhrazení dluhu. Neakcesorickou povahu potvrzuje i ustanovení § 2034 odst. 1 ObčZ, podle

---

⁶⁵ KINDL, Milan. Zajištění a utvrzení dluhů. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-807-4002-915. s. 320

⁶⁶ Banka a zahraniční banka podle zákona č. 21/1992 Sb., o bankách

⁶⁷ Spořitelni a úvěrní družstvo podle zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

⁶⁸ Zvláštní zákon může stanovit jiný okamžik vzniku finanční záruky, např. § 173 odst. 1 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád.

⁶⁹ Občanský zákoník: komentář. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-807-4786-389. s. 562-563

kterého výstavce může uplatnit pouze ty námitky, které jsou uvedeny v záruční listině a nikoliv ty, které má dlužník.⁷⁰ Finanční záruka nemá podle zákona ani subsidiární povahu, neboť není vyžadováno, aby věřitel nejprve vyzval dlužníka a až poté žádal splnění dluhu po výstavci. Je na věřiteli, zda bude žádat uspokojení své pohledávky vůči dlužníkovi, nebo rovnou nastoupí vůči výstavci, samozřejmě za předpokladu, že budou naplněny podmínky uvedené v záruční listině.⁷¹ Pro tento odstavec považují za důležité zmínit, že tato úprava se použije jen za takové situace, kdy si strany neujednají v záruční listině jinak. Strany si v záruční listině mohou smluvit akcesorickou i subsidiární povahu a další podmínky, které v takovém případě bude nutné splnit.

Povaha plnění z finanční záruky má pouze peněžitý charakter, což vyplývá z § 2029 ObčZ, neboť výstavce uspokojí věřitele do výše určité částky. Zákonem je pomocí vyvratitelné právní domněnky umožněno zajistit i nepeněžitý dluh, a to do výše určené záruční listinou jako peněžitá pohledávka, která věřiteli přísluší při porušení zajištěné povinnosti. Prostřednictvím finanční záruky je možné zajistit i budoucí dluh, který je třeba dostatečně konkretizovat.⁷² Jak bylo výše uvedeno, finanční záruku může poskytnout jakákoliv osoba, a podtypem finanční záruky je záruka bankovní. Toto rozdělení je důležité z důvodu, že některé zákony vyžadují pouze záruku bankovní. Může jím být třeba ZVZ, který stanovuje že jistotu lze poskytnout formou bankovní záruky⁷³, nebo podle VeřDr, kdy účastník dražby složí jistotu ve formě bankovní záruky.⁷⁴

Výstavců odpovědných z finanční záruky může být vícero, a to v případě kdy ji společně vystaví, nebo když bude později potvrzena další osobou. Výstavci jsou vázáni solidárně, kdy věřitel může uplatnit své právo z finanční záruky vůči kterémukoliv z nich. Pokud původní výstavce požádal dalšího osobu, aby potvrdila jeho finanční záruku, a na tom základě plnila, má právo na náhradu nákladů vůči výstavci, který o potvrzení finanční záruky požádal.⁷⁵ Ustanovení § 2032 ObčZ upravuje situaci, kdy je výstavcem poskytnuta finanční záruka na žádost jiného

---

⁷⁰ KINDL, Milan. Zajištění a utvrzení dluhů. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-807-4002-915. s. 331-332

⁷¹ Tamtéž s. 333-334

⁷² ZOUBEK, Hynek. § 2030 [Zajištění nepeněžité pohledávky]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné z www.beck-online.cz.

⁷³ § 41 odst. 1 a 3 ZVZ

⁷⁴ § 14 odst. 2 VeřDr. (od 1.1.2025 podle § 9 odst. 2 zákon č. 250/2023 Sb., o veřejných dražbách)

⁷⁵ § 2031 ObčZ

výstavce. Výstavce této další finanční záruky má vůči žádajícímu výstavci právo na náhradu, pokud z takto poskytnuté záruky plnil a dodržel podmínky určené v žádosti. Oproti ustanovení § 2031 ObčZ získá v takové situaci věřitel další finanční záruku, tedy další písemnou záruční listinu. V žádosti o poskytnutí finanční záruky jsou stanoveny podmínky, kdy jejich dodržení je podmínkou pro vznik náhrady vůči žádajícímu výstavci.⁷⁶ Od potvrzení záruky je třeba podle § 2033 ObčZ odlišovat pouhé oznámení o tom, že jiný výstavce poskytl finanční záruku (tzv. avízo), kdy oznamujícímu výstavci nevzniká povinnost z finanční záruky. Pokud by však nesprávným oznámením způsobil škodu, je povinen ji nahradit.⁷⁷

Plnění z finanční záruky musí být vymezeno v záruční listině. Jedná se o výši peněžitého plnění, a to buď konkrétní částkou nebo způsobem jakým se konkrétní částka stanoví. Dále mohou být v záruční listině uvedeny podmínky, za kterých má věřitel právo požadovat splnění od výstavce nebo námitky, které může výstavce vůči věřiteli uplatnit. Pokud záruční listina neobsahuje podmínky ani námitky, jedná se o formu bezpodmínečné záruky. V opačném případě je právo výstavce na splnění vůči věřiteli podmíněno splněním uvedených podmínek. Výstavce si v záruční listině může vyhradit i veškeré námitky, jež by mohl uplatnit dlužník.⁷⁸ Výstavce by se tedy vždy měl vždy snažit, aby co nejlépe vymezil podmínky, za kterých splní dluh včetně námitek, které by proti věřiteli mohl uplatnit, neboť co není v záruční listině vyhrazeno, tak není možné uplatnit. Tato zákonná úprava je odrazem neakcesorické povahy finanční záruky, avšak v rámci a za podmínek § 1 odst. 2 ObčZ je umožněno, aby si strany ujednaly jinak.

Pokud jde o splnění z bezpodmínečné finanční záruky, stačí aby věřitel písemně výstavce vyzval. Pokud jsou v záruční listině vyhrazeny podmínky, musí být splněny a věřitel musí rovněž písemně vyzvat výstavce ke splnění. V takovém případě je při uplatnění práva z finanční záruky výstavce povinen zkoumat, zda jsou podmínky uvedené v záruční listině splněny, a pokud splněny jsou, je výstavce

---

⁷⁶ ZOUBEK, Hynek. § 2032 [Vystavení záruky na žádost jiného výstavce]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné z www.beck-online.cz.

⁷⁷ PELIKÁN, Martin. Zajištění a utvrzení dluhu v praxi. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7. s.128

⁷⁸ KINDL, Milan. Zajištění a utvrzení dluhů. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-807-4002-915. s. 336

povinen splnit finanční záruku.⁷⁹ Pokud je podmínkou, aby byly předloženy určité dokumenty, musí být přiloženy současně s písemnou výzvou nebo bez zbytečného odkladu po ní, avšak vždy za trvání finanční záruky.⁸⁰ Jak již bylo uvedeno výše, výstavce nemůže uplatnit námitky, které nejsou vyhrazeny v záruční listině. Nesubsidiární povaha finanční záruky je zákonem zdůrazněna v § 2035 odst. 2 ObčZ, kdy není pro plnění z ní stanovena povinnost předchozí výzvy věřitele dlužníkovi, pokud si to nestanovili v záruční listině.

Pokud má finanční záruka akcesorickou povahu, tedy je vázána k určitému dluhu, platí, že částečným splněním dluhu se snižuje i její rozsah, pokud byl zajištěn celý dluh. Pokud byla zajištěna jen část dluhu, rozsah se snižuje jen za předpokladu, že dluh je v alespoň stejné výši, na kterou zní záruční listina.⁸¹

Občanský zákoník v § 2036 upravuje postoupení práva na plnění a práva na uplatnění z finanční záruky. Zatímco postoupit právo na plnění na jinou osobu je možné ve všech případech, pokud to záruční listina výslovně nevyklučuje, v případě postoupení práva vyzvat výstavce může dojít jen za předpokladu, že je tak v záruční listině výslovně dovoleno. Současně s postoupením práva vyzvat se převádí i právo na plnění ze záruky. Pokud by finanční záruka zajišťovala konkrétní dluh, uplatnil by se princip akcesority, kdy s postoupením dluhu by se převedlo i veškeré příslušenství a zajištění.⁸² V této souvislosti doplním, že záruční listina není cenným papírem, a postoupení těchto práv se provádí postoupení smlouvou.

V záruční listině je možné omezit trvání finanční záruky na stanovenou dobu. Pokud v této době⁸³ věřitel neuplatní vůči výstavci své právo, finanční záruka zanikne.⁸⁴ Pokud je věřitel povinen podle záruční listiny předložit nějaké dokumenty, musí tak učinit v době trvání finanční záruky, a nestačí pokud jen věřitel v době trvání finanční záruky dlužníka vyzval. V záruční listině nemusí být

---

⁷⁹ https://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=58&id_article=264912&csurf=5e29c807

⁸⁰ § 2035 ObčZ

⁸¹ ZOUBEK, Hynek. § 2034 [Rozsah závazku výstavce; částečná plnění]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné z www.beck-online.cz.

⁸² ZOUBEK, Hynek. § 2036 [Postoupení práva na plnění a práva na uplatnění]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné z www.beck-online.cz.

⁸³ Vhodnější by v souladu s odbornou literaturou použít pojem lhůta, neboť v ní bude věřitel uplatňovat právo.

⁸⁴ § 2038 ObčZ

vyhrazena námitka zániku finanční záruky z důvodu uplynutí času, neboť tato námitka vyplývá ze samotného ujednání o omezení trvání finanční záruky.⁸⁵

Vzhledem k tomu, že finanční záruka nemá podle zákona akcesorickou povahu, tak v důsledku splnění zajišťovaného dluhu nezaniká, pokud si tak strany nestanoví v záruční listině. Strany si nemusejí sjednat ani časové omezení finanční záruky podle § 2038 ObčZ. Nicméně právo na plnění z finanční záruky se jakožto majetkové právo promlčuje. Obecná promlčecí lhůta trvá tři roky (tzv. subjektivní lhůta) a počíná běžet po uplynutí lhůty, kterou věřitel výstavci poskytl v písemné výzvě. Objektivní lhůta trvá 10 let ode dne, kdy takové právo dospělo.⁸⁶

Pokud došlo k zániku finanční záruky z důvodu jejího splnění výstavcem, tak dlužník nahradí výstavci to, co podle záruční listiny vystavené v souladu s uzavřenou smlouvou plnil. Pokud třetí osoba uzavřela s výstavcem smlouvu o poskytnutí finanční záruky a výstavce plnil v souladu s takovou smlouvou, nahradí plnění tato třetí osoba.⁸⁷ Pokud by výstavce plnil v rozporu se smlouvou uzavřenou s dlužníkem nebo třetí osobou, nebo pokud nebyly splněny podmínky v záruční listině, výstavce nebude mít pohledávku z titulu smlouvy o vystavení záruky, ale z titulu bezdůvodného obohacení podle § 2991 ObčZ, neboť za dlužníka plnil to, co měl dlužník plnit sám.⁸⁸ Dlužník nemůže vůči výstavci uplatnit takové námitky, které by sám mohl uplatnit proti věřiteli, pokud si s výstavcem ve smlouvě o poskytnutí finanční záruky nesjednali, aby si výstavce vyhradil takové námitky v záruční listině.⁸⁹

---

⁸⁵ KINDL, Milan. Zajištění a utvrzení dluhů. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-807-4002-915. s. 342

⁸⁶ § 629 ObčZ

⁸⁷ § 2039 ObčZ

⁸⁸ ZOUBEK, Hynek. § 2039 [Odškodnění výstavce; námitky]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné z www.beck-online.cz.

⁸⁹ § 2039 odst. 2 ObčZ

2.3. Zajišťovací převod práva

Zajišťovací převod práva je dalším právním institutem zajištění, který věřiteli umožňuje značně zvýhodněné postavení, než jiné zajišťovací instituty, neboť při nesplnění zajišťovaného dluhu není třeba dalšího postupu pro uspokojení své pohledávky ze zajištění. Právní úprava není příliš široká, neboť je obsažena pouze ve čtyřech ustanoveních, a to v § 2040 až § 2044 ObčZ.

I přestože zajišťovací převod práva není výslovně uveden jako institut, kterým se majiteli poskytuje podle § 2012 ObčZ jistota, lze jej za takovou jistotu považovat, neboť je věřiteli nebo ve prospěch věřitele poskytnuta majetková jistota v podobě převedeného práva.⁹⁰ Tímto převedeným právem na věřitele nebo v jeho prospěch je zajištěn dluh, jelikož při nesplnění dluhu se převedené právo podmíněně dočasností, stane nepodmíněným právem věřitele.

Tento zajišťovací institut se uskutečňuje prostřednictvím smlouvy o zajišťovacím převodu práva dlužníka nebo třetí osoby, že věřiteli dočasně převede své právo.⁹¹ Z uvedeného lze vyvodit tři charakteristické znaky tohoto institutu, a to vznik na základě smlouvy, možnost poskytnutí převodu třetí osobou a dočasnost. Vznik tohoto institutu přímo ze zákona nebo rozhodnutím soudu není v současné době předvídan. Jako i jiné zajišťovací instituty může být poskytnut třetí osobou. Dočasnost je právě tím nejvýznamnějším znakem, kdy dlužník nebo třetí osoba musí být srozuměny s tím, že pro případ prodlení dlužníka se dočasný převod stane trvalým.⁹² Písemná forma pro ujednání o zajišťovacím převodu práva může být stanovena obecnými ustanoveními o dispozici s nemovitými věcmi. Příjemcem zajišťovacího převodu práva nemusí být jen věřitel, ale i třetí osoba ve prospěch věřitele.

Okamžik vzniku zajišťovacího převodu práva se liší v závislosti na tom, zda je věc zapsaná ve veřejném seznamu či nikoliv. Pokud je předmětem zajišťovacího převodu věc, která se nezapisuje do veřejného seznamu a jde o věc individuálně určenou, vzniká účinností smlouvy, jestliže jde o věc druhovou, vzniká dostatečným

---

⁹⁰ Občanský zákoník: komentář. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-807-4786-389. s. 573

⁹¹ § 2040 ObčZ

⁹² PELIKÁN, Martin. Zajištění a utvrzení dluhu v praxi. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7. s. 242-243

oddělením od věcí téhož druhu.⁹³ Pokud se zajišťovacím převodem práva převádí věc zapsaná ve veřejném seznamu, vzniká toto zajištění až zápisem do příslušného seznamu. Současně se s tímto zápisem i jeho dočasná povaha.⁹⁴ Okamžik zápisu do takového seznamu má v případě konkurence zajištěných věřitelů podle § 2016 ObčZ vliv na jejich pořadí. Dá se říci, že nejčastějším seznamem podle tohoto ustanovení bude katastr nemovitostí.

Jak již bylo výše uvedeno, dlužník nebo třetí osoba převádí své právo na věřitele nebo v jeho prospěch. Takovým právem bude nejčastěji právo vlastnické, a to k věcem hmotným i nehmotným, movitým i nemovitým nebo k podílu v obchodní korporaci. I když není zajišťovací převod práva systematicky zařazen mezi věcná práva, tak pokud budou převáděna věcná práva (zejména tedy právo vlastnické), byť po dočasnou dobu, má věcněprávní povahu.⁹⁵ Zajišťovacím převodem práva lze zajistit dluh peněžitý i nepeněžitý (k tomu níže). Zajistit lze i dluh, který vznikne teprve v budoucnu, kdy zajišťovací převod práva vzniká jeho zřízením.⁹⁶

Dočasnost zajišťovacího převodu práva je v současné době v ObčZ řešena dvěma způsoby, přičemž v obou případech dochází ke změně vlastníka. Prvním způsobem je uzavření smlouvy o zajišťovacím převodu práva s rozvazovací podmínkou pro případ splnění dluhu. Pokud bude dluh splněn, převedené právo se bez dalšího vrací dlužníkovi, aniž by věřitel musel vyvinout jakoukoliv činnost (tzv. **nefiduciární převod práva**).⁹⁷ Tento způsob převodu je upřednostňován, a to vyvratitelnou právní domněnkou uvedenou v § 2040 odst. 2 ObčZ, tedy pokud si strany neujednají jinak. Druhý způsob který by si strany musely ve smlouvě výslovně ujednat spočívá v tom, že i přes splnění dluhu se právo automaticky nevrací osobě, která ho poskytla, ale vznikne takové osobě pouze právo žádat věřitele o zpětný převod poskytnutého práva (tzv. **fiduciární převod práva**).⁹⁸

---

⁹³ SVITÁK, Stanislav. § 2041 [Zápis do veřejného seznamu]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné z www.beck-online.cz.

⁹⁴ § 2041 ObčZ

⁹⁵ Na věcněprávní povaze se shoduje širší okruh literatury. Opačně uvádí Kindl – s. 350-351

⁹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 4. 2019, sp. zn. 24 Cdo 2644/2018. Dostupné online z <https://nsoud.cz/>

⁹⁷ PELIKÁN, Martin. Zajištění a utvrzení dluhu v praxi. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7. s. 245

⁹⁸ SVITÁK, Stanislav. § 2040 [Povaha a forma smlouvy]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné z www.beck-online.cz.

Fiduciární převod práva sice zvýhodňuje osobu věřitele, avšak nemůže konat libovolně. Pokud by věřitel nechtěl poskytnout součinnost k zpětnému převodu, dlužník by si musel pomoci žalobou na plnění. Nefiduciární převod práva naopak zvýhodňuje dlužníka, pokud by však věřitel měl předmět zajišťovacího převodu práva ve své dispozici a nechtěl by jej vrátit, musel by dlužník využít žaloby na vydání věci, případně žaloby na vyklizení nemovitosti.

Pokud bylo převedeno vlastnické právo k věci, která byla věřiteli nebo třetí osobě ve prospěch věřitele předána, jsou oprávněni ji mít po celou dobu trvání zajišťovacího převodu práva u sebe, a jsou povinni vykonávat prostou správu takové věci.⁹⁹ Osoba spravující nemůže takto nabytý majetek zcizovat nebo zatěžovat, s výjimkou pokud je to k zachování hodnoty, podstaty nebo účelu.¹⁰⁰ Pokud by osoba spravující převedla věc na třetí osobu u nefiduciárního převodu práva, tak tato nově nabývající osoba musí zjišťovat okolnosti převodu podle § 1107 ObčZ, a pokud měla nebo mohla rozpoznat, že na věci vážne rozvazovací podmínka, tak tato podmínka přechází společně s vlastnickým právem. Jestliže spravující osoba převedla věc na třetí osobu u fiduciárního převodu práva, tak nově nabývající osoba není vázána rozvazovací podmínkou, i kdyby o ní věděla. Osoba spravující by v takovém případě musela osobě poskytující zajišťovací převod práva nahradit případnou škodu.¹⁰¹

Pokud došlo k zajištění dluhu pro prostřednictvím zajišťovacího převodu práva, nabízí se dvě situace. Buď dluh bude splněn řádně a včas, případně zanikne jiným způsobem ve prospěch dlužníka, tedy pomine důvod trvání zajišťovacího převodu práva, nebo dojde k realizaci zajišťovacího převodu práva. Pokud pominul důvod trvání, tak podle § 2043 ObčZ „*Věřitel umožní osobě, která zajištění poskytla, výkon práva v předešlém rozsahu. Zároveň jí vydá vše, co z převedeného práva získal nebo co k němu přibylo, proti náhradě nákladů, které v souvislosti s výkonem zajišťovacího převodu práva účelně vynaložil.*“ U fiduciárního a nefiduciárního převodu práva bude rozdílný režim zpětného převodu, jak bylo uvedeno výše, u jejich definic. S ohledem na to, že se jedná o zajišťovací prostředek, tak nemá být zdrojem pro příjem věřitele, a naopak věřitel nemůže věc

---

⁹⁹ § 2042 ObčZ

¹⁰⁰ § 1408 ObčZ

¹⁰¹ SVITÁK, Stanislav. § 2042 [Správa předané věci]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 1. Dostupné z www.beck-online.cz.

spravovat na své náklady, proto je toto vzájemné vypořádání tímto ustanovením řešeno. Toto ustanovení je dispozitivní, tudíž si strany mohou ujednat jinak.

Pokud dluh na převod práva splněn není, tak následky jsou upraveny v § 2044 odst. 1 ObčZ, kdy „*Není-li zajištěný dluh splněn, stane se převod práva nepodmíněným a dlužník předá věřiteli vše, co je nutné k plnému výkonu převedeného práva.*“ První část ustanovení řeší především nefiduciární převod práva, neboť fiduciární převod je nepodmíněný a nemůže se znovu stát nepodmíněným. Pokud osoba poskytující zajišťovací převod nepředala během jeho trvání vše potřebné, zejména tedy doklady nutné k plnému užívání věci, věřiteli nebo třetí osobě ve prospěch věřitele, musí tak učinit stane-li se převod práva nepodmíněným, nebo zanikne-li povinnost osobě spravující věc zpětně převést.¹⁰² Zmíněné ustanovení řeší v druhém odstavci tzv. přezajištění, tedy situaci kdy obvyklá cena jistoty zřejmě převyšuje zajištěný dluh. Pokud není stanoveno jinak, tak obvyklá cena se určuje v době realizace zajišťovacího převodu. Jestliže dojde k přezajištění, tak věřitel má po započtení svých nákladů které účelně vynaložil, povinnost zřejmý rozdíl vypořádat. Podle důvodové zprávy k ObčZ rozdíl převyšující deset procent lze považovat za zřejmý, přičemž strany si mohou sjednat vlastní řešení.¹⁰³ V tomto odstavci je dále upravena situace, kdy smlouva o zajišťovacím převodu práva neobsahuje ujednání o výši dluhu a hodnověrném ocenění práva převedeného k zajištění, kdy v takovém případě je na věřiteli, aby dokázal, že obvyklá cena zřejmě nepřevyšuje dluh. Tento postup bude zejména uplatňován za situace, kdy se zajišťuje nepeněžitý dluh. Pokud by ve smlouvě o zajišťovacím převodu práva byla stanovena hodnota jistoty, a to hodnověrným způsobem, musel by naopak dlužník prokázat, že poskytnutá jistota a výše dluhu je v zřejmém nepoměru.¹⁰⁴

Zajišťovací převod práva zaniká v důsledku splnění dluhu, případně jeho nesplněním, kdy se převod práva stane nepodmíněným, a pokud jistota nedosahuje takové výše aby pokryla celý dluh, tak se na takový dluh pouze započte a v rozdílu dluh nadále trvá. Zajišťovací převod práva jako majetkové právo podléhá obecné úpravě promlčení podle § 629 ObčZ, ale promlčení věřiteli pohledávky podle

---

¹⁰² Občanský zákoník: komentář. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-807-4786-389. s. 579-580

¹⁰³ § 2044 Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník (konsolidované znění). Dostupné online z <https://www.aspi.cz/>

¹⁰⁴ PELIKÁN, Martin. Zajištění a utvrzení dluhu v praxi. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7. s. 255

§ 616 ObčZ není důvodem pro zánik zajišťovacího převodu práva. Není ani vyloučeno, aby došlo k jinému zániku závazku vyplývajícího ze zajišťovacího převodu práva podle § 1908 a následujících ObčZ.

Na závěr dodám, že zajišťovací převod práva zachovává takto zajištěnému věřiteli postavení zajištěného věřitele i v rámci insolvenčního řízení.¹⁰⁵ Ochrana je věřitele poskytnuta i před zřízením soudcovského nebo exekutorského zástavního práva k nemovitým věcem osoby poskytující zajišťovací převod práva, pokud jsou takové nemovité věci na základě smlouvy o zajišťovacím převodu práva, ke dni zahájení vykonávacího řízení ve vlastnictví věřitele.¹⁰⁶

2.4. Dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů

Jako poslední institut v rámci systematiky zajištění dluhu je v § 2045 až § 2047 ObčZ upravena dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů. Právní úprava je obsažena i v ZP, kdy se jedná o výjimku z postupitelnosti práva na mzdu, plat, odměnu z dohody nebo jejich náhrady.

Přestože se podle § 2010 ObčZ zajišťuje dluh závazkem třetí osoby za dlužníkovu plnění, nebo poskytnutím majetkové jistoty, což tento institut na první pohled nenabízí, tak majetkovou jistotu poskytuje. Předmětem této jistoty je právo na mzdu nebo jiné příjmy, kdy věřitel toto právo bude mít za níže uvedených podmínek proti zaměstnavateli. Dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů se tedy do určité míry podobá zajišťovacímu převodu práva, avšak jsou mezi nimi rozdíly. Především půjde o to, že takto zajistit dluh může pouze dlužník, jakožto fyzická osoba. Dále že srážky ze mzdy nebo jiných příjmů neposkytují zlepšení pozice v rámci insolvenčního řízení, neboť podle § 2 písm. g) InsZ se nejedná o zajištěného věřitele.¹⁰⁷

Dluh lze zajistit tímto institutem na základě dohody věřitele a dlužníka o srážkách ze mzdy nebo platu, z odměny ze smlouvy o výkonu závislé práce zakládající mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem obdobný závazek nebo z náhrady mzdy nebo platu (dále jen „dohoda o srážkách“).¹⁰⁸ Zákon pro dohodu o

---

¹⁰⁵ § 2 písm. g) InsZ

¹⁰⁶ <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwexzsgaytqx3dl4ytmzmzuce&groupIndex=0&rowIndex=0>

¹⁰⁷ KINDL, Milan. Zajištění a utvrzení dluhů. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-807-4002-915. s. 378

¹⁰⁸ § 2045 odst. 1 ObčZ

srážkách nestanovuje obligatorní písemnou formu. Pokud však zákon nadále uvádí, že musí být předložena plátcí, tak si nelze představit jinou formu, než písemnou.¹⁰⁹ Lze předpokládat, že dohoda musí obsahovat nejméně identifikaci dlužníka, věřitele, zaměstnavatele a zajišťovaný dluh, pokud však není věřitelem sám zaměstnavatel.

K uzavření dohody o srážkách je vyžadován předchozí souhlas zaměstnavatele, pokud nejde o srážky k jeho uspokojení.¹¹⁰ Účelem takového souhlasu je ochrana zaměstnavatele před vznikem povinnosti, a současně je to odrazem pravidla, že smlouvu nelze sjednat k tíži třetí osoby. Forma takového souhlasu není stanovena, lze jej tedy udělit písemně i ústně. Z hlediska praxe je pro zaměstnavatele výhodnější písemná forma a vzhledem k tomu, že jeho souhlasu je třeba, má výhodnější pozici si takovou formu vynutit. Přestože zákon vyžaduje předchozí souhlas takové dohody, nebrání nic tomu, aby si dlužník a věřitel takovou dohodu uzavřeli a k souhlasu zaměstnavatele jej předložili následně.¹¹¹ Pokud by zaměstnavatel nesouhlasil, nemá to vliv na platnost dohody o srážkách, avšak nemá povinnost k provádění srážek podle takové dohody.

Věřitel nabývá právo na výplatu srážkami proti plátcí mzdy nebo platu okamžikem, kdy je mu taková dohoda předložena a on s ní souhlasí.¹¹² Okamžik, kdy dohoda byla zaměstnavateli doručena je důležitý pro pořadí takto zajištěných věřitel.¹¹³ Pokud by došlo ke změně zaměstnavatele, nemusí věřitel a dlužník uzavírat novou dohodu o srážkách, ale zároveň tento nový zaměstnavatel nebude muset podle takové dohody plnit bez ohledu na svou vůli. Je tedy zapotřebí, aby nový zaměstnavatel k takové dohodě vyslovil svůj souhlas.

Výše srážek není v současné době v ObčZ upravena¹¹⁴ ani nedokazuje na zvláštní úpravu. Pro určení výše takových srážek se použije úprava v § 276 a

---

¹⁰⁹ ŠVESTKA J., DVOŘÁK J., FIALA J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek V, (§ 1721-2520). [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-01-15]. ASPI_ID KO89_e2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X

¹¹⁰ § 2045 odst. 1 ObčZ

¹¹¹ POROD, Jakub. § 2045 [Dohoda o srážkách ze mzdy]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné z www.beck-online.cz.

¹¹² § 2045 odst. 2 ObčZ

¹¹³ § 149 odst. 1 ZP

¹¹⁴ Do 27.02.2017 srážky nemohly přesahovat polovinu příjmů.

násl. OSŘ¹¹⁵, což potvrdil i NS ve svém rozhodnutí sp. zn. 21 Cdo 3557/2019 ze dne 11. 12. 2019.

Ten, kdo je povinen dlužníkovi poskytovat mzdu, plat nebo jiné příjmy nese podle § 2046 ObčZ náklady spojené s prováděním srážek i s jejich poukazováním věřiteli. Uvedené je také důvodem, proč s dohodou o srážkách musí souhlasit. Takové náklady je poskytovatel příjmů povinen hradit ze svého pouze z jedné dohody o srážkách, pokud je takových dohod více, jdou náklady k tíži dlužníka. S ohledem na dispozitivnost ustanovení si strany mohou ujednat odchylně, například že poskytovatel příjmů nebude hradit náklady spojené se srážkami podle první dohody, čehož docílí jednoduše tím, že dohodu o srážkách přijme pouze za předpokladu, že takové náklady nést nebude.¹¹⁶

Ustanovení § 2047 ObčZ stanoví, že výše uvedené se uplatní i pro jiné příjmy, s nimiž se při výkonu rozhodnutí nakládá jako se mzdou nebo platem. Takové jiné příjmy jsou taxativně uvedené v § 299 OSŘ, kdy takovými příjmy jsou:

- a) Náhrada mzdy nebo platu;
- b) Nemocenské;
- c) Peněžité pomoci v mateřství;
- d) Důchody;
- e) Stipendia;
- f) Podpora v zaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci;
- g) Odstupné, případně obdobná plnění poskytnutá v souvislosti se skončením zaměstnání;
- h) Peněžité plnění věrnostní nebo stabilizační povahy poskytnutá v souvislosti se zaměstnáním;
- i) Náhrada za ztrátu na výděлку po dobu pracovní neschopnosti a náhrada za ztrátu na výděлку po skončení dočasné pracovní neschopnosti;
- j) Dávky vyplývající ze smlouvy o výměnku podle občanského zákoníku.

---

¹¹⁵ ŠVESTKA J., DVOŘÁK J., FIALA J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek V, (§ 1721-2520). [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-10-2]. ASPI_ID KO89_e2012CZ Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹¹⁶ (POROD, Jakub. § 2046 [Náklady]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023.) Dostupné z www.beck-online.cz.

Z uvedeného vyplývá, že poskytovatelem příjmů není pouze zaměstnavatel, ale i jiné osoby nebo instituce, které za takové situace mají pro účely dohody o srážkách postavení zaměstnavatele.

2.5. Zástavní právo

Jak jsem již uváděl výše, i tak přes nepochybně široké využívání zástavního práva v praxi, bude v této práci zmíněno jen okrajově.

Zástavní právo je upraveno v ustanoveních § 1309 až § 1394 ObčZ. Systematicky je zařazeno mezi absolutní majetková práva, jakožto věcné právo k věci cizí. Přestože není upraveno v systematice zajištění dluhu, je na něho odkazováno prostřednictvím § 2012 ObčZ, kdy zřízením zástavního práva se poskytuje jistota. Jde tedy o charakteristický zajišťovací institut.

Zástavní právo jakožto věcné právo nepůsobí pouze mezi stranami, ale má účinky i vůči třetím osobám, což přináší značné výhody. Takovou výhodou může být, že takto zajištěný věřitel se ze zástavy může uspokojit i tehdy, pokud bylo převedeno vlastnické právo na další osobu.¹¹⁷ Podstatou zástavního práva je vyčlenění konkrétního majetku, který slouží jako zástava a zajišťuje dluh tím, že se z ní věřitel může uspokojit, za předpokladu že dlužník nesplní svůj primární závazek.

Ve vztahu k zástavnímu právu mohou vystupovat čtyři subjekty. Zástavní věřitel je ten, jehož dluh je zajištěn zástavním právem. Zatímco osobním dlužníkem je dlužník ze zajištěného dluhu, tak zástavním dlužníkem je osoba, která poskytuje jako náhradní plnění svůj majetek, který je zastaven jako zástava. Zástavcem může být třetí osoba, která tímto způsobem poskytuje zástavu, přičemž to může být stejná osoba jako osobní nebo zástavní dlužník.¹¹⁸

Zástavní právo může vzniknout na základě zástavní smlouvy, rozhodnutím orgánu veřejné moci nebo přímo ze zákona. Skutečnost, že vznik je možné učinit těmito způsoby svědčí o jeho širokém uplatnění, a to nejen v rámci běžného života, ale i z hlediska uplatňování mezi orgány veřejné moci a jednotlivci. Přesto však nejčastějším způsobem zřízení zástavního práva bude zástavní smlouva, kdy v této souvislosti ObčZ obsahuje výčet zakázaných ujednání, od kterých se nelze

---

¹¹⁷ PELIKÁN, Martin. Zajištění a utvrzení dluhu v praxi. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7. s. 185

¹¹⁸ Tamtéž s. 190

odchýlit.¹¹⁹ Zákon stanovuje požadavek určité formy zástavní smlouvy podle předmětu zástavy, kdy může být písemná¹²⁰ nebo ve formě veřejné listiny.¹²¹

Předmětem zástavního práva je zástava, kterou může být jakákoliv věc, s níž lze obchodovat. Tím se naskýtá velmi široké spektrum věcí, které mohou být zástavou, což ObčZ předpokládá a určité druhy zástav výslovně upravuje.¹²² Zástavním právem lze zajistit dluh peněžitý i nepeněžitý, podmíněný nebo nepodmíněný, případně i dluh, který má vzniknout v budoucnu.

Zástavní právo je založeno na akcesorické povaze a tím je vázáno na existenci hlavního dluhu. To znamená, že platnost zástavního práva je podmíněna platností zajišťovaného dluhu a současně sleduje jeho osud. Zároveň nelze se zástavním právem disponovat samostatně, až na výjimky jako je například uvolněné zástavní právo. Jde rovněž o institut subsidiární povahy, neboť věřitel se může uspokojit ze zástavy až poté, co nebyl včas splněn primární dluh.¹²³

Pokud dlužník nesplní řádně a včas svůj dluh, může se věřitel uspokojit z výtěžku zpeněžení zástavy do ujednané výše, a pokud není ujednána tak do výše pohledávky s příslušenstvím.¹²⁴ ObčZ nabízí dva základní způsoby realizace zástavního práva. Prvním a preferovaným způsobem je zpeněžení ve veřejné dražbě nebo soudním prodejem zástavy. Druhým základním způsobem je smluvní výkon, kdy se strany na uspokojení ze zástavy dohodnou, ovšem za dodržení některých ujednání. Právě způsobem realizace se zástavní právo odlišuje od zajišťovacího převodu práva, neboť zástavní věřitel si neponechává zastavenou věc, nýbrž se uspokojí z jejího zpeněžení, kromě výjimky tzv. propadlé zástavy, která je však omezena.¹²⁵

Zástavní právo může zaniknout vícero způsoby, které lze rozdělit do dvou základních skupin. Buď dojde k zániku zajištěného dluhu a tím současně k zániku zástavního práva, což je odrazem akcesorické povahy.¹²⁶ Tak je tomu zejména v případě, když dlužník splní svůj dluh. Nebo dojde k zániku zástavního práva bez

---

¹¹⁹ § 1315 odst. 1 a 2 ObčZ

¹²⁰ Např. § 1314 odst. 1 ObčZ

¹²¹ § 1314 odst. 2 ObčZ

¹²² ObčZ tím stanovuje zvláštní pravidla pro různé druhy zástav.

¹²³ VYMAZAL, Lukáš. Zástavní právo. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-807-5985-163. s. 15-19

¹²⁴ § 1309 odst. 1 ObčZ

¹²⁵ VYMAZAL, Lukáš. Zástavní právo. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-807-5985-163. s. 392

¹²⁶ ObčZ k tomu stanoví výjimku v případě uvolněného zástavního práva.

současného zániku zajištěného dluhu. Tak je tomu v případech, kdy dojde k zániku zástavy, vzdá-li se zástavní věřitel zástavního práva, je-li složena zástavnímu věřiteli cena zástavy nebo uplyne-li doba, na kterou bylo zástavní právo zřízeno.¹²⁷ Zástavní právo jakožto majetkové právo podléhá promlčení, avšak se nepromlčí dříve než jím zajišťovaný dluh. Z toho je patrné, že jde o dvě promlčecí lhůty, které se řídí obecnou úpravou promlčení.¹²⁸

2.5.1. Podzástavní právo

V ustanoveních § 1390 až § 1394 ObčZ je upravena zvláštní kategorie zástavního práva, a to podzástavní právo. Tento institut vzniká, pokud je jako zástava dána pohledávka, která je sama zajištěna zástavním právem.¹³⁴ Podzástavního právo tedy vzniká přímo ze zákona, a v takovém případě není třeba souhlasu zástavního dlužníka. Účinky vůči zástavnímu dlužníkovi nastávají doručením mu oznámení o vzniku podzástavního práva, případně pokud jde o věc ke které zástavní právo vzniká zápisem do veřejné seznamu, tak až takovým zápisem.¹³⁵ Podstata podzástavního práva spočívá v tom, že podzástavní věřitel se domáhá uspokojení z podzástavy místo podzástavce, a to v okamžiku kdy je dluh zajištěný podzástavním právem splatný. Podzástavní právo je taktéž akcesorické povahy a je tedy závislé na zajišťovaném dluhu.¹³⁶ Vzhledem k poměrně stručné právní úpravě se přiměřeně použijí ustanovení o zástavním právu.¹³⁷

---

¹²⁷ § 1377 odst. 1 ObčZ

¹²⁸ PELIKÁN, Martin. Zajištění a utvrzení dluhu v praxi. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7. s. 226-227

¹³⁴ § 1390 ObčZ

¹³⁵ § 1931 ObčZ

¹³⁶ VYMAZAL, Lukáš. Zástavní právo. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-807-5985-163. s. 531

¹³⁷ § 1394 ObčZ

2.6. Zadržovací právo

Dalším věcněprávním zajišťovacím institutem, který v této práci bude pouze stručně nastíněn, je zadržovací právo, které je upraveno v ustanoveních § 1395 až § 1399 ObčZ. Společně jako zástavní právo je upraveno v části absolutních práv a má tedy účinky i vůči třetím osobám. Je však atypické, neboť se jedná o jednostranné právní jednání.

Definice vychází z § 1395 odst. 1 ObčZ, podle kterého „*Kdo má povinnost vydat cizí movitou věc, kterou má u sebe, může ji ze své vůle zadržet k zajištění splatného dluhu osoby, jíž by jinak měl věc vydat.*“ Z uvedeného lze vyvodit základní předpoklady. Podstatou je, že osoba vykonávající zadržovací právo nemusí věc vydat, ačkoliv by jinak musela. Zadržet lze z logiky věci pouze věc movitou, kterou může být věc hmotná i nehmotná. Taková věc musí být zpeněžitelná, jinak by zadržetí postrádalo smysl. Věřitel může zadržet věc kterou má u sebe, ale nesmí se jí mít u sebe neprávem, zejména pokud se jí zmocnil násilně nebo lstí. V definici je i vyjádřena akcesorická povaha, neboť se musí jednat o splatný dluh, krom níže uvedených výjimek.¹³⁸

Výjimky, kdy nemusí jít o splatný dluh jsou vyjádřeny v § 1395 odst. 2 ObčZ. Jde o situace, kdy dlužník nezajistí dluh, ačkoliv tak podle smlouvy nebo podle zákona měl, dále pokud dlužník prohlásí, že dluh nesplní, nebo stane-li se zřejmým, že dlužník dluh nesplní následkem okolnosti, kterou věřitel při vzniku dluhu nevěděl ani vědět nemohl.

I přestože by věřitel měl věc u sebe, tak jí nesmí zadržet, pokud ji u sebe má neprávem, zejména zmocnil-li se jí násilně nebo lstí.¹³⁹ Neprávem se pro tyto účely myslí, pokud ji má věřitel u sebe bez právního důvodu. Pokud však má věřitel věc u sebe na základě právního důvodu, který je však neslučitelný s výkonem práva, nemůže věc zadržet. Příkladem lze uvést situaci, kdy má přepravce dodat zásilku příjemci, ale nesmí ji zadržet k zajištění své pohledávky vůči odesílateli.¹⁴⁰ Výjimku z uvedeného představuje situace, kdy věřitel má věc u sebe v době

---

¹³⁸ PETROV, Jan. § 1395 [Vznik]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné z www.beck-online.cz.

¹³⁹ § 1396 odst. 1 ObčZ

¹⁴⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 8 Tdo 633/2008. Dostupné online z <https://nsoud.cz/>

zahájení insolvenčního řízení, ve kterém se řeší úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka.¹⁴¹

Pokud se věřitel rozhodne pro výkon zadržovacího práva, vyrozumí o tom dlužníka a uvede mu k tomu důvod. Jestliže má věc u sebe na základě písemné smlouvy, musí vyrozumět dlužníka písemně.¹⁴² Toto vyrozumění ale není předpokladem vzniku zadržovacího práva a pozdější vyrozumění nevede k zániku takového práva, pokud by tím však vznikla škoda, byl by věřitel povinen ji nahradit.¹⁴³ S ohledem na to, že věřitel má věc u sebe, tak mu zákon v § 1397 odst. 2 ObčZ stanovuje povinnost se o věc starat jako řádný hospodář, a zároveň právo vůči dlužníkovi na náhradu nákladů jako řádný držitel. Užívat věc může jen se souhlasem dlužníka, a to dlužníka neškodným způsobem. Pokud si strany neujednají jinak, započte se prospěch z věci na náhradu nákladů, které vynaložil jako řádný držitel.¹⁴⁴

Realizaci zadržovacího práva upravuje § 1398 ObčZ, podle kterého *„Věřiteli, který zajistil svou pohledávku zadržovacím právem, náleží z výtěžku zpeněžení zadržené věci přednostní uspokojení před jiným věřitelem, a to i věřitelem zástavním.“* Zadržovaná věc tedy nepropadá věřiteli, ale zpeněžuje se, a to obdobně jako zástava u zástavního práva. Tímto ustanovením je upravena i prioritita věřitelů.

Zadržovací právo mimo uspokojení z něho zanikne, pokud zanikne zajišťovaný dluh nebo zadržovaná věc. Věřitel se též může zadržovacího práva vzdát, a to jednostranně nebo po ujednání s vlastníkem zadržené věci, případně pokud mu bude poskytnuta dostatečná jistota. Zadržovací právo taktéž zanikne, pokud se věc dostane trvale z moci věřitele.¹⁴⁵

---

¹⁴¹ § 1396 odst. 2 ObčZ

¹⁴² § 1397 odst. 1 ObčZ

¹⁴³ PETROV, Jan. § 1397 [Vyrozumění a správa věci]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné z www.beck-online.cz.

¹⁴⁴ § 1397 odst. 2 ObčZ. Pravděpodobně nepůjde o náklady podle odst. 1 zmiňovaného ustanovení, neboť tam žádné uvedené nejsou, ale náklady podle odst. 2 daného ustanovení.

¹⁴⁵ § 1399 ObčZ

2.7. Další instituty využívané k zajištění

V této části diplomové práci budou uvedeny další právní instituty, které lze využít k zajištění dluhu, avšak systematicky nejsou řazeny jako zajištění dluhu, ani na ně není přímo touto úpravou odkazováno.

2.7.1. Přistoupení k dluhu

Přistoupení k dluhu je upraveno v § 1892 ObčZ a dochází k němu tehdy, když si třetí osoba ujedná s věřitelem bez dlužníkovy souhlasu, že za dlužníka splní jeho dluh. Tento přistoupivší se stává spoludlužníkem a spolu s původním dlužníkem jsou věřiteli vázáni principem pasivní solidarity, tedy společně a nerozdílně.¹⁴⁶

Forma pro přistoupení k dluhu není zákonem stanovena, avšak s ohledem na důkazní pozici nelze než doporučit písemnou formu. Přistoupit lze rovněž k budoucímu dluhu, kdy okamžik přistoupení je totožný s okamžikem, kdy dluh vznikne.¹⁴⁷

Zajišťovací funkce u přistoupení dluhu spočívá v tom, že věřiteli je vázána další osoba, po které může žádat splnění dluhu. Jde o institut podobný ručení, avšak přistoupením k dluhu nevzniká nový závazek ani se nemění obsah původního závazku, pouze se zvyšuje počet dlužníků stávajícího dluhu. Toto především odlišuje přistoupení k dluhu od ručení, kdy u ručení vzniká vedle původního závazku nový.¹⁴⁸ Dalším rozdílem a zároveň výhodou od ručení je okolnost, že u přistoupení dluhu se neuplatňuje princip subsidiarity, tedy že věřitel může žádat plnění bez předchozí výzvy a to po jakémkoliv dlužníkovi v jakékoli výši.

Spoludlužnické vztahy jsou řešeny pomocí vyvratitelné právní domněnky, kdy se má za to, že podíly na dluhu u všech spoludlužníků jsou v jejich vzájemném poměru stejné.¹⁴⁹ Pokud by jeden z dlužníků zaplatil více než kolik je jeho podíl na dluhu, může žádat náhradu od spoludlužníků (poměrný regresní nárok).¹⁵⁰ Tento postup judikatura vztahuje i na přistoupení učiněné za účelem zajištění dluhu, kdy

---

¹⁴⁶ PELIKÁN, Martin. Zajištění a utvrzení dluhu v praxi. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7. s 164

¹⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.11.2016, sp. zn. 32 Cdo 1362/2016. Dostupné online z <https://sbirka.n soud.cz/sbirka/7675/>

¹⁴⁸ KINDL, Milan. Zajištění a utvrzení dluhů. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-807-4002-915. s. 304-305

¹⁴⁹ § 1875 ObčZ

¹⁵⁰ § 1876 ObčZ

pokud si přistoupivší dlužník neujedná s primárním dlužníkem jinak, bude mít přistoupivší dlužník nárok pouze na náhradu toho co hradil navíc dle svého podílu na dluhu. Případné plnění dluhu přistoupivším dlužníkem nezakládá ani bezdůvodné obohacení u dlužník.¹⁵¹ Ještě závažnější důsledek tohoto postupu je ten, že jestliže by primární dlužník splnil celý dluh, mohl by po přistoupivším dlužníkovi, který tak učinil s úmyslem zajištění, žádat polovinu dluhu. Tento postup je u přistoupení za účelem zajištění neudržitelný a je nutné jej opustit, avšak nadále by měl být uplatňován u přistoupení k dluhu z jiného důvodu než za účelem zajištění.¹⁵²

Pokud byl dluh zajištěn před přistoupením, tak se věřitel nemůže domáhat tohoto zajištění pro neplnění dluhu novým dlužníkem, ledaže by k tomu osoba poskytující zajištění dala souhlas.¹⁵³ Uvedené je odrazem toho, že osoba zajišťující rozhoduje o tom, čím dluh zajišťuje. Pokud tedy u zajišťovacího institutu je povinnost vyzvat k plnění nejdříve zajištěného dlužníka, musí tak věřitel učinit, a až potom žádat po osobě zajišťující. Pokud je zajištění poskytováno po přistoupení, je na věřiteli aby určil vůči komu dluh zajišťuje, pokud tomu není, je nutné zkoumat dle konkrétních okolností a projevu vůle, zda dochází k zajištění pouze u dlužníka nebo dlužníka a přistoupivšího. Pokud osoba zajišťující plní dluh, může požadovat náhradu po jakémkoliv dlužníkovi, tedy i přistoupivším, a to i přestože se zajištění na přistoupivšího nevztahovalo.¹⁵⁴

2.7.2. Výhrada vlastnického práva

Výhrada vlastnického práva je systematicky zařazena jako vedlejší ujednání při kupní smlouvě a upravena v § 2132 až § 2134 ObčZ. Jde o obligační druh zajištění, který však předpokládá možnost získat věcněprávní účinky.

Podstata výhrady spočívá v tom, že prodávající si vyhradí pozdržení převodu vlastnického práva na kupujícího až do zaplacení kupní ceny nebo splnění jiné podmínky. K přechodu nebezpečí škody však dochází již okamžikem převzetí

---

¹⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015, sen. zn. 29 ICdo 19/2013. Dostupné online z <https://www.nsoud.cz/>

¹⁵² GURIČOVÁ, Jana. § 1892 [Přistoupení k dluhu]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 23. Dostupné online z <https://www.beck-online.cz/>

¹⁵³ § 1892 odst. 2 ObčZ

¹⁵⁴ GURIČOVÁ, Jana. § 1892 [Přistoupení k dluhu]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 23. Dostupné online z <https://www.beck-online.cz/>

takové věci.¹⁷² Tato časová prodleva mezi vzájemnými plněními je výjimkou z pravidla, že prodávající a kupující jsou zavázáni splnit své povinnosti současně.¹⁷³ Pokud by při této výhradě nedošlo k zaplacení kupní ceny, kupující by se nestal vlastníkem takové věci. Vzhledem k tomu, že výhrada je pouze ujednání o určení doby nabytí vlastnického práva, tak prodávající nemůže bez dalšího při prodlení se zaplacením kupní ceny uplatnit právo na vrácení věci. Prodávající se může rozhodnout, zda odstoupí od smlouvy a bude vymáhat vrácení věci nebo bude vymáhat zaplacení kupní ceny.¹⁷⁴ Výhradu je možné sjednat u věcí movitých i nemovitých. Forma výhrady není zákonem stanovena, ale v jiných zákonem předvídaných situacích bude povinná písemná forma, jako například u kupní smlouvy nemovitosti.

Výhrada naplňuje smysl zajištění tím, že prodávající si i po předání věci zachovává vlastnické právo až do doby zaplacení celé kupní ceny. Tím je chráněno postavení prodávajícího před nakládáním s věcí ze strany kupujícího, případně před jeho neschopností zaplatit celou kupní cenu. Pokud by i tak kupující zcizil věc třetí osobě bez souhlasu prodávajícího, bylo by takové jednání platné pouze za předpokladu, že třetí osoba nabyla věc v dobré víře. Takovým převodem by však prodávajícímu vznikl nárok na náhradu škody z toho vzniklé vůči zciziteli, neboť neměl právní titul danou věc zcizit.¹⁷⁵

Předpoklad účinnosti výhrady vlastnického práva vůči věřitelům kupujícího je uveden v § 2134 ObčZ kdy „*Výhrada vlastnického práva působí vůči věřitelům kupujícího jen tehdy, bylo-li ujednání pořízeno ve formě veřejné listiny, popřípadě bylo-li pořízeno v písemné formě a podpisy stran úředně ověřeny, leč tehdy až ode dne úředního ověření podpisů. Je-li však výhrada vlastnického práva ujednána ohledně věci zapsané do veřejného seznamu, působí vůči třetím osobám, jen byla-li do tohoto seznamu zapsána.*“ Uvedené poskytuje prodávajícímu zajištění zejména v případech kdy kupující čelí exekučnímu nebo insolvenčnímu řízení. Prodávající v takových řízeních může namítat, že kupující je pouhý detentor věci a

---

¹⁷² § 2132 ObčZ

¹⁷³ § 2079 ObčZ

¹⁷⁴ PELIKÁN, Martin. Zajištění a utvrzení dluhu v praxi. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7. s. 272

¹⁷⁵ ŠVESTKA J., DVOŘÁK J., FIALA J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek V, (§ 1721-2520). [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-02-14]. ASPI_ID KO89_e2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X

žádat vrácení věci.¹⁷⁶ V insolvenčním řízení je povinnost zachování formy do určité míry rozvolněna, neboť i když je výhrada pro nedostatek formy nepůsobí vůči věřitelům, umožňuje prodávajícímu odstoupit od smlouvy z důvodu podstatného porušení smlouvy kupujícího.¹⁷⁷

I když je výhrada upravena v rámci kupní smlouvy tak není vyloučeno, aby se tento institut jakožto zajišťovací využil i v rámci jiných typů smluv jako je například smlouva o dílo.

2.7.3. Zákaz zatížení a zcizení

Zákaz zatížení a zcizení je upraven ustanovením § 1761 ObčZ, který stanovuje že „Zákaz zatížení nebo zcizení věci působí jen mezi stranami, pokud nebyl zřízen jako věcné právo. Takový zákaz je platný, pokud byl zřízen na dobu trvání svěrenského fondu, svěrenského nástupnictví, zastoupení nebo na jinou určitou a přiměřenou dobu v takovém zájmu strany, který je hodný právní ochrany.“ Přesto že je systematicky zařazen mezi závazkové právo, lze jej rovněž sjednat jako právo věcné.

Ujednáním zákazu zatížení se dlužník zavazuje, že v budoucnu nezřídí k předmětu plnění věcné právo třetí osobě odlišného od věřitele, přičemž tento zákaz nebude porušen, pokud k předmětu plnění je zřízeno zástavní právo ze zákona či rozhodnutí soudu. Zatímco zákazem zcizení se dlužník zavazuje, že vlastním právním jednáním neposkytne třetí osobě možnost nabýt k takovému předmětu vlastnické právo.¹⁷⁸

Pokud si strany tento zákaz ujednají za stanovených podmínek jako právo věcné, bude mít účinky vůči třetím osobám. Jde o podmínky pro vznik služebnosti, neboť jde o povinnost něčeho se zdržet. Některé právní instituty mají specifickou úpravu, kdy například ujednání zakazující zřídit zástavní právo má účinky vůči třetí osoby až od okamžiku zapsání zákazu do rejstříku zástav nebo do veřejného

---

¹⁷⁶ SVOBODA, Lukáš. § 2134 [Působnost vůči věřitelům]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 1. Dostupné z www.beckonline.cz

¹⁷⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2021, sen. zn. 29 ICdo 21/2019, uveřejněný pod číslem 98/2021 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní. Dostupné z <https://www.nsoud.cz/>

¹⁷⁸ DVOŘÁK, Bohumil. § 1761 [Zákaz zatížení nebo zcizení]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné online z <https://www.beck-online.cz/>

seznamu, případně pokud byl tento zákaz třetí osobě znám.¹⁷⁹ Pokud zákaz nebude zřízen jako právo věcné, nebo nebudou uvedené podmínky splněny, bude tento zákaz platit jen mezi stranami, které si ho sjednaly.

Podmínkou platnosti zákazu je, že bude sjednán na dobu trvání svěřenského fondu, svěřenského nástupnictví, zastoupení nebo na přiměřenou a určitou dobu, a že strana oprávněná má legitimní zájem na jeho ochraně. Při posuzování doby přiměřené a určité je nutné přihlížet k povaze a obsahu zákazu, tak i k zájmu oprávněné strany. Porušením zákazu dochází k porušení smluvní povinnosti a vznikla-li v tomto důsledku škoda, je dlužník povinen ji oprávněnému z tohoto zákazu nahradit.¹⁸⁰

Zákon s porušením tohoto zákazu nespojuje účinky neplatnosti smlouvy jejímž prostřednictvím byl zákaz porušen. Což potvrzuje i NS v rozsudku 21 Cdo 1813/2021, kdy uvedl, že porušením zákazu zatížení nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí, který byl zřízen jako věcné právo samo o sobě nezpůsobuje neplatnost zástavní smlouvy, jejímž uzavřením byl tento zákaz porušen, nýbrž jen jako důvod zamítnutí návrhu na vklad tohoto zástavního práva do katastru nemovitostí.

2.7.4. Pojištění úvěru a záruky

K zajištění může dojít i prostřednictvím pojistných produktů, konkrétně pojištěním úvěru a záruky. Právní úprava je obsažena v ustanoveních § 2868 až § 2870 ObčZ, kdy jde vcelku o strohou právní úpravu z důvodu poskytnutí co nejširší smluvní volnosti.

Účelem pojištění úvěru je ochrana před majetkovými důsledky, kterými mohou být platební neschopnost nebo nevěle úvěrovaného spláčet úvěr. Pojištěným může být osoba dlužníka nebo věřitele. Jde o odlišný právní institut než pojištění osob, kdy dochází k pojištění dlužníka pro případ nahodilých událostí jako je smrt, invalidita nebo pracovní neschopnost. Pojištění úvěru se neuplatní pouze v rámci

---

¹⁷⁹ PELIKÁN, Martin. Zajištění a utvrzení dluhu v praxi. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7. s. 277-278

¹⁸⁰ DVOŘÁK, Bohumil. § 1761 [Zákaz zatížení nebo zcizení]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné online z <https://www.beck-online.cz/>

úvěru podle § 2395 ObčZ, ale i na právní vztahy kde dochází k dočasnému poskytnutí peněžních prostředků třetí osobě.¹⁸¹

Pojištění záruky se sjednává pro případ plnění z ručitelského závazku pojištěného, propadnutí kauce či jistoty, anebo plnění z kauce či jistoty nebo z jiného obdobného ujednaného důvodu.¹⁸² Předmětem pojištění může být povinnost pojištěného poskytnout plnění místo dlužníka jeho věřiteli ze zajišťovacího závazku nebo přímo hlavní závazek pojištěného, kdy pojištěný a dlužník jsou tatáž osoba. Osobou oprávněnou z pojištění je přímo věřitel hlavního dluhu nebo pojištěný, který záruku poskytl. Nemůže však být sjednávána věřitelem v jeho prospěch, neboť v takovém případě by nešlo o pojištění záruky, nýbrž o pojištění úvěru.¹⁸³ O zajišťovací funkci svědčí i jeho užívání jakožto poskytnutí jistoty s jinými zajišťovacími instituty.¹⁸⁴

Pojištění úvěru a záruky lze ujednat pouze jako škodové.¹⁸⁵ Neboť jejich účelem není obohacení, ale úhrada pojištěných dluhů.

2.7.5. Peněžní jistota

Peněžní jistota není v současné době obecně upravena žádným právním předpisem. Smluvní strany si však v rámci svých vztahů mohou sjednat, že dlužník předá určitou finanční částku (peněžní jistotu) věřiteli, kterou bude u sebe uchovávat za sjednaných podmínek a případně se z ní uspokojí. Peněžní jistota je poskytnuta na dočasnou dobu a je závislá na vztahu v rámci jehož byla poskytnuta.

Peněžní jistota je v praxi často využívána v rámci nájemních vztahů, kdy výslovně je upravena jen u nájmu bytu. V jiných nájemních vztazích je významné smluvní ujednání stran ohledně peněžní jistoty a podpůrně se uplatní obecná úprava jistoty podle § 2010 a násl. ObčZ.¹⁸⁶ Peněžní jistota v rámci nájmu bytu je upravena v § 2254 ObčZ, kdy nesmí přesáhnout trojnásobek měsíčního nájemného.

---

¹⁸¹ ŠVESTKA J., DVOŘÁK J., FIALA J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek V, (§ 1721-2520). [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-02-14]. ASPI_ID KO89_e2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X

¹⁸² § 2868 odst. 2 ObčZ

¹⁸³ ŠVESTKA J., DVOŘÁK J., FIALA J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek V, (§ 1721-2520). [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-02-14]. ASPI_ID KO89_e2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X

¹⁸⁴ § 41 odst. 3 ZVZ

¹⁸⁵ § 2868 odst. 3 ObčZ

¹⁸⁶ https://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=63&id_article=264262&csum=3efc4037

Při skončení nájmu pronajímatel vrátí jistotu nájemci, přičemž si může započíst co mu z nájmu dluží. Nájemce má současně právo na úroky z jistoty, a to nejméně ve výši zákonné sazby.

Další využití peněžní jistoty jakožto zajišťovacího prostředku je v rámci zadávání veřejných zakázek. Kdy mimo bankovní záruky a pojištění záruky ve prospěch zadavatele je možné složit jistotu i složením peněžní částky na účet zadavatele.¹⁸⁷

2.7.6. Akreditiv

Akreditiv představuje obligační právní vztah založený smlouvou, kdy výstavce akreditivu dle pokynů příkazce poskytne za splnění předem stanovených podmínek třetí osobě (oprávněnému) určité plnění.¹⁸⁸ Vystavením akreditivu vzniká závazek výstavce vůči oprávněnému, který je zcela nezávislý na závazku mezi výstavce a příkazcem i na závazku mezi příkazcem a oprávněným.¹⁸⁹ Zákon pro smlouvu o otevření akreditivu nestanovuje žádnou formu, nýbrž pro oznámení o otevření akreditivu, které výstavce poskytuje oprávněnému je stanovena písemná forma.¹⁹⁰

Zajišťovací funkce akreditivu spočívá ve vyšším stupni právní jistoty, kdy plnění ze závazku mezi příkazcem a oprávněným bude poskytnuto při splnění podmínek třetí osobou řádně a včas, a to bez ohledu na aktuální platební schopnosti příkazce.¹⁹¹ Vyšší míra jistoty je věřiteli rovněž poskytnuta nemožností jednostranné změny nebo zrušení akreditivu ze strany příkazce, pokud si neujednají jinak.

Z úpravy o akreditivu je patrné, že se značně podobá finanční záruce. V praxi se však akreditiv spíše uplatňuje jako platební nástroj v rámci obchodního styku, kdy výstavce po splnění podmínek akreditivu vyplatí oprávněnému určitou částku.¹⁹²

---

¹⁸⁷ § 41 odst. 3 ZVZ

¹⁸⁸ § 2682 ObčZ

¹⁸⁹ § 2684 ObčZ

¹⁹⁰ § 2683 odst. 1 ObčZ

¹⁹¹ MIMROVÁ, Tereza. § 2682 [Základní ustanovení]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné online z <https://www.beck-online.cz/>

¹⁹² PELIKÁN, Martin. Zajištění a utvrzení dluhu v praxi. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7. s. 167

2.7.7. Poukázka

Poukázka je upravena v § 1939 a násl ObčZ a může být rovněž použita jako zajišťovací prostředek. Poukázka je založena třemi právními vztahy. Dohodou poukazatele opravňující poukazníka, aby vybral plnění od poukázaného, přičemž poukazatel může být jeho dlužníkem. Dále dohodou mezi poukazatelem a poukázaným s příkazem aby plnil na účet poukazníka, kdy tím že poukázaný přijme příkaz od poukazatele plnit na účet poukazníka vzniká zajišťovací vztah. Přijetí poukázky se musí dostat do dispoziční sféry poukazníka, kdy tím mezi nimi vzniká právní vztah, přesněji platební poměr, jehož obsahem je povinnost poukázaného plnit poukazníkovi podle poukázky a rovněž právo poukazníka takové plnění vymáhat. Plnění z takového vztahu je podmíněno vyzváním poukázaného.¹⁹³

Poukázka je zde uvedena pro její možnou zajišťovací funkci, avšak v praxi se pro účely zajištění dluhu příliš nepoužívá.¹⁹⁴

2.7.8. Finanční úschova

Úschova je ObčZ definována jako smlouva o úschově, kdy se schovatel zavazuje převzít věc, aby ji pro uschovatele opatroval, přičemž lze ujednat, že schovatel může věc odevzdat do úschovy dalšímu schovateli.¹⁹⁵ Její využití bude zejména v situacích, kdy má dojít k zaplacení finanční částky oproti splnění povinnosti druhé smluvní strany. Takovémuto závazku poskytuje vysokou míru jistoty, že v případě plnění jedné strany dojde k plnění i strany druhé. Schovatelem pro tuto práci bude osoba, která tak činí za úplatu. Pokud by úplatnost nebyla sjednána, ani by neplynula ze zvyklostí, z předchozího styku stran nebo z předmětu činnosti schovatele, hradily by se pouze nezbytné náklady které musel uschovatel při opatrování vyložit.¹⁹⁶

Úschova je v praxi velmi často využívána při prodeji nemovitých věcí, kdy nejdříve dochází ke složení kupní ceny na účet schovatele, a okamžikem kdy dojde

---

¹⁹³ ŠVESTKA J., DVOŘÁK J., FIALA J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek V, (§ 1721-2520). [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-03-01]. Dostupné z: www.aspi.cz.

¹⁹⁴ PELIKÁN, Martin. Zajištění a utvrzení dluhu v praxi. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7. s. 183

¹⁹⁵ § 2402 ObčZ

¹⁹⁶ § 2406 ObčZ

k prokázání zápisu nabyvatele v katastru nemovitostí jako nového vlastníka je přistoupeno k výplatě kupní ceny prodávajícímu.¹⁹⁷

Finanční úschovu lze rozlišovat podle toho kdo je uschovatelem na bankovní, notářskou a advokátní úschovu.

Bankovní úschova je komerční produkt a jednotlivé banky ji označují různě. Vždy se však jedná o správu finančních prostředků, které se za splnění sjednaných podmínek vyplatí protistraně smluvního vztahu, případně při nesplnění jsou vráceny uschovateli. Bankovní domy provádějí úschovu za úplatu.¹⁹⁸ Tato úplata bývá stanovena bankovními domy v rámci jejich cenového sazebníku, kdy může jít o procentuální poplatek z celkové výše uschovaných peněz a minimální částkou poplatku.¹⁹⁹ Bankovní záruka poskytuje stranám nejbezpečnější úschovu.

Notářská úschova nabízí mimo jiné možnost uschování peněz a listin za účelem jejich vydání dalším osobám, přičemž tak slouží k zajištění dluhu.²⁰⁰ Peníze se do notářské úschovy předávají na základě žádosti, která má stanovené náležitosti.²⁰¹ Notář sepíše o úschově protokol a peníze se vloží na zvláštní účet notáře. Pokud je notáři předloženo, že jsou sjednané podmínky splněny, notář peníze ve stanovené lhůtě vydá z notářské úschovy příjemci bezhotovostním převodem na účet pro vydání peněz příjemci.²⁰² Cena notářské úschovy je stanovena notářským tarifem prostřednictvím procentuálního výměru k uschované finanční částce.

Advokátní úschova se podobá notářské úschově. Právní úprava je obsažena v § 56 a násl. zákona o advokacii a v usnesení představenstva České advokátní komory č. 7/2004 Věstníku. Úschova vzniká na základě smlouvy mezi advokátem a klientem. Advokát je povinen rovněž jako notář uložit peníze složené do úschovy na zvláštní účet banky, který je veden na jméno advokáta.²⁰³ Na rozdíl od notářské úschovy není cena stanovena právním předpisem a závisí na dohodě advokáta a klienta.

---

¹⁹⁷ PELIKÁN, Martin. Zajištění a utvrzení dluhu v praxi. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7. s. 172

¹⁹⁸ Tamtéž s. 173

¹⁹⁹ Např. Bankovní úschova jako vázaný účet od Raiffeisenbank a.s., dostupné online z <https://www.rb.cz/osobni/ucty/vazany-ucet>

²⁰⁰ § 81 odst. 2 NŘ

²⁰¹ § 86 NŘ

²⁰² § 89 NŘ

²⁰³ § 56a zákona o advokacii

Z výše uvedených úschov bývá advokátní nejméně nákladnou, avšak je zde nejzávažnější riziko. Zatímco v rámci bankovní a notářské úschovy, nedochází ke zpronevěrám uschovaných peněz, tak v rámci advokátní úschovy se bohužel jedná o poměrně častý jev.

2.7.9. Směnka cizí

Právní úprava směnky je obsažena v ZSŠ, který rozlišuje směnku cizí a směnku vlastní. Směnka vlastní nenaplňuje zajišťovací funkci a nebude předmětem této části diplomové práce, bude však uvedena v rámci utvrzení dluhu.

Směnka cizí jakožto zajišťovací institut není zvláštní formou směnky, nýbrž pouze označení funkčního vztahu dané směnky k jiným právům a povinnostem.²⁰⁴ Jde o abstraktní cenný papír²⁰⁵ a jako takový není akcesorické a subsidiární povahy, pokud si však strany uzavřou směnečnou smlouvu k zajištění určitého závazku, jde o směnku zajišťovací.²⁰⁶ Směnka cizí představuje trojstranný právní vztah, kdy výstavce (trasant) bezpodmínečně přikazuje třetí osobě (směnečníkovi), aby za něj při splatnosti směnky zaplatil označené osobě (remitent) určitou peněžitou sumu. Právě další přistoupiší osoba podobě směnečníka zajišťuje v určité formě dluh za výstavce.²⁰⁷

Náležitosti směnky cizí jsou vymezeny v § 1 ZSŠ následovně:

- a) označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyku, v kterém je tato listina sepsána;
- b) bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu;
- c) jméno toho, kdo má platit (směnečníka);
- d) údaj splatnosti;
- e) údaj místa, kde má být placeno;
- f) jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno;
- g) datum a místo vystavení směnky;
- h) podpis výstavce.

---

²⁰⁴ KOVAŘÍK, Zdeněk. Směnka jako zajištění. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 978-807-4001-826. s. 7

²⁰⁵ Cenný papír, v němž není vyjádřena hospodářská kauza

²⁰⁶ KOVAŘÍK, Zdeněk. Směnka jako zajištění. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 978-807-4001-826. s. 10-12

²⁰⁷ PELIKÁN, Martin. Zajištění a utvrzení dluhu v praxi. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7. s. 135-136

K tomu § 2 ZSŠ uvádí důsledky, pokud některá z výše uvedených náležitostí chybí, s výjimkou přímo uvedených v ZSŠ. V tomto ohledu je ZSŠ velmi přísný, a pokud není stanovena výjimka z nutnosti uvést náležitost a to ve stanovené podobě, dochází k neplatnosti směnky.²⁰⁸ Směnka cizí může obsahovat i vedlejší náležitosti, kdy v případě tomto je dobré pro informaci uvést, že se jedná o směnku zajišťovací.

Směnka cizí může být ve formě cenného papíru na řad (ordre směnka) nebo na jméno (rektasměnka), kdy toto rozdělení má především vliv na převod.²⁰⁹ Ordre směnka se převádí pomocí rubopisu, kdy pokud osoba převádějící nevyloučí odpovědnost za další osud směnky, odpovídá za přijetí a vyplacení směnky.²¹⁰ Rektasměnka se převádí pouze ve formě a s účinky obyčejného postupu (cesse).²¹¹

U směnky cizí hraje klíčovou roli nejen vystavení ze strany výstavce, ale právě její přijetí ze strany směnečníka. Pro přijetí směnky stačí pouhý podpis směnečníka na líci směnky.²¹² Přijetí směnky musí být bezpodmínečné, avšak nemusí znít na celou směnečnou sumu. Pokud se přijetí směnky liší od jejího obsahu, je toto chápáno jako odmítnutí přijetí. Nicméně příjemce je vázán podle obsahu tohoto přijetí.²¹³ Uvedeným přijetím směnky cizí se směnečník zavazuje směnku zaplatit při splatnosti. Pokud by směnka nebyla zaplacená, může její majitel podle § 48 ZSŠ požadovat postihy jako je směnečný peníze, úroky, útraty protestu a odměnu ve výši jedné třetiny procenta směnečného peníze nebo v nižší dohodnuté výši, nebo podle § 49 ZSŠ má ten kdo směnku vyplatil právo na její náhradu.

Za zaplacení směnky jsou rovněž povinni právní předchůdci směnky, pokud nevyloučili při převodu svou budoucí odpovědnost řádnou doložkou. Pokud by tak neučinili, byli by všichni kdo směnku vystavili, přijali nebo převedli bez vylučovací doložky, majiteli takové směnky společně a nerozdílně zavázáni. Majitel takové směnky by mohl žádat o plnění na každém z nich, přičemž není vázán pořadím.²¹⁴

---

²⁰⁸ K chybějícím náležitostem a neplatnosti - (KOVÁŘÍK, Zdeněk. § 2 [Chybí-li náležitosti]. In: KOVÁŘÍK, Zdeněk. Zákon směnečný a šekový. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 29.) Dostupné online z <https://www.beck-online.cz/>

²⁰⁹ KOVÁŘÍK, Zdeněk. Směnka jako zajištění. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 978-807-4001-826. s. 23

²¹⁰ § 15 ZSŠ část I.

²¹¹ § 11 odst. 2 část I. ZSŠ

²¹² § 25 odst. 1 části I. ZSŠ

²¹³ § 26 části I. ZSŠ

²¹⁴ § 47 ZSŠ

Splatnost směnky cizí je upravena v § 38 ZSŠ podle které „*Směnku splatnou v určitý den nebo v určitý čas po datu vystavení nebo po vidění musí majitel předložit k placení v den platební nebo v jeden den ze dvou následujících pracovních dní.*“ Dále je v § 40 ZSŠ stanoveno, že majitel směnky ji nemusí přijmout před splatností.

Pokud nedošlo k řádnému plnění při uplatnění práv ze směnky, může její majitel podat k soudu návrh na vydání směnečného platebního rozkaz s příložením prvopisu směnky a další listiny nutné k uplatnění práva.²¹⁵

2.7.9.1. Směnečné rukojemství

Pokud by majiteli směnky nestačily osoby z ní povinné k zajištění, může dojít ke směnečnému rukojemství. Na směnečné rukojemství lze nahlížet jako na zvláštní druh ručení s určitou modifikací principu akcesority a subsidiarity.²¹⁶ Směnečné rukojemství má do jisté míry akcesorickou povahu, avšak pouze vůči směnce, a nikoliv vůči jinému závazku.²¹⁷ Směnečným rukojemcem může být třetí osoba, nebo i ten, kdo se na směnku už podepsal a takto zajistit lze celý směnečný peníz, nebo pouze jeho část.²¹⁸ Rukojemské prohlášení se píše na rubovou nebo lícni stranu směnky, nebo na přívěšek. Takové prohlášení je učiněno doložkou „*jako rukojmí*“ nebo doložkou stejného významu, jako je „*per aval*“ a podpisem. Pokud je učiněn podpis rukojmího na líci směnky, zakládá rukojemství jen pokud nejde o podpis směnečníka nebo výstavce. Současně je vhodné udat, za koho se záruka přejímá, jinak platí, že se přejímá za výstavce.²¹⁹ Pokud směnečný rukojmí směnku zaplatí, vzniká mu regresní nárok vůči osobě za kterou se zaručil, i proti osobám, které jsou této osobě směnečně vázání.²²⁰

---

²¹⁵ § 175 OSŘ

²¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2017, sp. zn. 29 Cdo 4410/2015. Dostupné online z <https://nsoud.cz/>

²¹⁷ KOVAŘÍK, Zdeněk. Směnka jako zajištění. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 978-807-4001-826. s. 41

²¹⁸ § 30 ZSŠ

²¹⁹ § 31 ZSŠ

²²⁰ § 32 ZSŠ

3. Jednotlivé instituty utvrzení

V této části diplomové práce se budu věnovat utvrzovacím institutům systematicky zařazených do oddílu o utvrzení dluhu. Nicméně jsem si vědom dalších institutů, které poskytují věřiteli jiné výhody a tím naplňují účel utvrzení, jako je například dlužní úpis, notářský zápis se svolením k přímé vykonatelnosti nebo úroky z prodlení, které se v určitých rysech podobají smluvní pokutě. Avšak vzhledem k pojetí a požadovanému rozsahu diplomové práce se jimi nebudu více zabývat.

3.1. Smluvní pokuta

Právní úprava smluvní pokuty je obecně obsažena v § 2048 až § 2052 ObčZ. Jde o jeden ze dvou institutů utvrzení dluhu které uvádí § 2010 odst. 1 ObčZ. Tento výčet ale není taxativní a dluhy lze utvrdit i jinými způsoby, jak je uvedeno výše.

Smluvní pokuta neposkytuje věřiteli náhradní plnění prostřednictvím třetí osoby nebo věcného plnění, ale poskytuje věřiteli jiné výhody. Smluvní pokuta je právním následkem porušení takto utvrzované povinnosti, kdy věřitel získá nad rámec původního dluhu plnění, na které by jinak neměl nárok.

Smluvní pokuta plní primárně funkci preventivní, kdy dlužníka motivuje aby splnil svůj dluh a tím se vyhnul placení smluvní pokuty. Smluvní pokuta plní i funkci uhrazovací, neboť může sloužit jako paušalizovaná náhrada škody, a to bez ohledu na to, zda škoda skutečně vznikla. V souvislosti s tímto si strany mohou sjednat, že smluvní pokutou nebude dotčeno právo věřitele domáhat se náhrady škody. Smluvní pokuta nakonec plní sankční funkci, kdy může sloužit jakou pouhý trest za porušení smluvní povinnosti.²²¹ Zatímco funkce preventivní působí již okamžikem sjednání smluvní pokuty, tak k naplnění funkce uhrazovací a sankční dojít nemusí, když jsou závislé na konkrétních okolnostech.

Ze samotného pojmu tohoto institutu vyplývá, že vzniká smluvním ujednáním. Strany si tedy mohou ve smlouvě ujednat pro případ porušení smluvní povinnosti smluvní pokutu v určité výši nebo způsob jejího určení.²²² Smluvní

---

²²¹ TINTĚRA, Tomáš. Smluvní pokuta v ČR a Evropě. Praha: Leges, 2015. Teoretik. ISBN 978-807-5020-956. s. 33-36

²²² § 2048 odst. 1 ObčZ

pokuta může dopadat i na povinnosti stanovené zákonem, jsou-li součástí obsahu smlouvy.²²³

ObčZ nestanovuje konkrétní požadavek pro formu smluvní pokuty. Strany si tak mohou sjednat smluvní pokutu ústně, písemně či dokonce konkludentně. Tato bezformálnost může vést i k jejímu využívání v situacích, kdy by její písemná forma byla přinejmenším zcela neobvyklá. Takový příklad uvádí T. Tintěra, kdy k uzavření smluvní pokuty konkludentním jednáním by mohlo dojít tehdy, pokud bychom prošli kolem cedule, kde bude uvedeno, že pokud porušíme určitou povinnost, budeme povinni zaplatit smluvní pokutu.²²⁴ Tento příklad představuje problematický koncept, protože pouhé projití kolem cedule s uvedenou smluvní pokutou není samo o sobě ještě dostačující projev vůle, jímž by smluvní pokuta měla být sjednána. Zároveň ale tento koncept poukazuje na skutečnost, jaké důsledky může mít bezformálnost smluvní pokuty, kdy písemná forma by alespoň mohla být varovným signálem pro toho na koho se vztahuje. Rovněž by strany při sjednávání smluvní pokuty měly pamatovat na schopnost jak ji v případě soudního sporu budou dokazovat.

Prostřednictvím smluvní pokuty se utvrzuje konkrétní povinnost vzniklá na základě smlouvy, z čehož vyplývá její akcesorická povaha. Pokud by tedy utvrzovaná povinnost nebyla sjednána platně, je rovněž neplatná utvrzující smluvní pokuta. Akcesorita se projevuje i při zániku utvrzované povinnosti, kdy současně zaniká ujednání o smluvní pokutě. Pokud však právo na smluvní pokutu vzniklo před zánikem takto utvrzeného dluhu, stává se samostatným majetkovým právem a není již k němu akcesorickým. Tato samostatnost majetkového práva se projevuje i v dispozici s ním. Pokud dojde k postoupení pohledávky, která obsahuje ujednání o smluvní pokutě, tak současně dochází i k postoupení práva na smluvní pokutu, neboť je součástí obsahu smlouvy.²²⁵

Jak již bylo výše zmíněno, smluvní pokuta představuje paušalizovanou náhradu škody, kdy věřitel nemá právo na náhradu škody vzniklé z porušení povinnosti, na kterou se vztahuje smluvní pokuta.²²⁶ V tomto ohledu nemá věřitel

---

²²³ BĀNYAIOVÁ, Alena. Prodlení s plněním peněžitého dluhu a jeho následky. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Právo prakticky. ISBN 978-807-6761-179. s. 127

²²⁴ TINTĚRA, Tomáš. Smluvní pokuta v teorii a praxi. Praha: Leges, 2012. Teoretik. ISBN 978-808-7576-274. s. 27

²²⁵ BĀNYAIOVÁ, Alena. Prodlení s plněním peněžitého dluhu a jeho následky. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Právo prakticky. ISBN 978-807-6761-179. s. 120-123

²²⁶ § 2050 ObčZ

právo na náhradu škody ani v případě, kdy výše škody přesahuje smluvní pokutu. A naopak, i když věřiteli nevznikla žádná škoda, je dlužník stále povinen uhradit smluvní pokutu. Věřitel není ani povinen škodu tvrdit a prokazovat.²²⁷ Tato výluka se uplatní pouze ve vztahu k utvrzované povinnosti. Pokud by došlo ke škodě v důsledku porušení jiné povinnosti, neutvrzené smluvní pokoutou, věřiteli by náhrada škody náležela.

Strany, které nejčastěji sjednávají smluvní pokutu jsou v postavení věřitele a dlužníka. Smluvní pokutu lze sjednat i ve prospěch třetí osoby, které tím vzniká právo na smluvní pokutu, kterou bude moci i vymáhat.²²⁸ Může nastat i opačná situace, kdy si strany ujednají, že by smluvní pokutu měla hradit třetí osoba. Za předpokladu, že by s tím třetí osoba souhlasila, neboť třetí osoba nemůže být vázána ujednáním jiných osob, by se nejednalo o institut smluvní pokuty, nýbrž o inominátní smluvní ujednání.²²⁹ Toto ujednání nemůže být považováno za smluvní pokutu z důvodu, že nenaplnuje znaky a smysl smluvní pokuty jako smluvní odpovědnosti, kdy je odpovědný ten kdo povinnost porušil, a nikoliv třetí osoba. Zároveň je však stranám dovoleno ujednat si práva a povinnosti odchylně od zákona a tím mezi sebou založit právní vztah výslovně neupravený zákonem. Takové ujednání by se spíše s ohledem na svou povahu mohlo považovat za zajišťovací prostředek. V této souvislosti ještě zmíním, že smluvní pokuta může být sjednána i vzájemně, tedy že stranou oprávněnou ze smluvní pokuty vůči porušení určité povinnosti může být věřitel a současně vůči jiné určité povinnosti dlužník.

Odpovědnost za porušení smluvní povinnosti ve vztahu ke smluvní pokutě je objektivní, tedy bez ohledu na zavinění. Vliv na vznik povinnosti hradit smluvní pokutu nemají ani nepředvídatelné překážky.²³⁰ Strany si však s ohledem na dispozitivnost úpravy mohou sjednat odlišně a mohou vázat odpovědnost za porušení na určitý stupeň zavinění.

---

²²⁷ ŠVESTKA J., DVOŘÁK J., FIALA J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek V, (§ 1721-2520). [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-03-01]. ASPI_ID KO89_e2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336517X.

²²⁸ BÁNYAIOVÁ, Alena. Prodlení s plněním peněžitého dluhu a jeho následky. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Právo prakticky. ISBN 978-807-6761-179. s. 146

²²⁹ TINTĚRA, Tomáš. Smluvní pokuta v ČR a Evropě. Praha: Leges, 2015. Teoretik. ISBN 978-807-5020-956. s 75-76

²³⁰ ŠVESTKA J., DVOŘÁK J., FIALA J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek V, (§ 1721-2520). [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-12-15]. ASPI_ID KO89_e2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336517X

Předmětem smluvní pokuty může být v podstatě jakákoliv povinnost, tedy smluvní nebo zákonná v podobě peněžitého i nepeněžitého plnění. Smluvní pokutou lze utvrdit i ujištění o určité skutečnosti uvedené ve smlouvě, pokud se vztahuje ke konkrétní smluvní povinnosti. Smluvní pokuta může být obsažena rovněž ve společenské smlouvě nebo ve stanovách společenství vlastníků jednotek, pro případ porušení některé povinnosti.²³¹ Ujednáním o smluvní pokutě může být utvrzena jedna nebo více povinností, kdy pro její vznik stačí porušení jedné nebo více povinností, a to samostatně nebo kumulativně.

Důležitým předpokladem pro platnost ujednání o smluvní pokutě je, aby povinnost byla vymezena dosti určitým způsobem. Současná judikatura tuto problematiku přehledně vyjasnila jednak v obecné rovině, a zároveň předešla situace, kdy se o dostatečnou určitost nejedná. Strany tak mohou při sjednávání smluvní pokuty z této judikatury spolehlivě vycházet. Obecně je uváděno, že smluvní pokuta se musí vztahovat k porušení určité smluvní povinnosti s takovou její specifikací, aby beze všech pochybností bylo všem zřejmé, o jakou povinnost se jedná.²³² Požadavek určitosti je splněn i v případě, kdy je smluvní pokuta sjednána pro případ porušení povinností tvořících ucelený a identifikovatelný soubor, aniž by bylo případně porušení jednotlivých povinností ve smlouvě konkretizováno.²³³ Tento závěr byl následně několikrát judikaturou potvrzen.²³⁴ Jako příklad nedostatku určitého vymezení může být sjednání smluvní pokuty pro porušení povinnosti, která spočívá v předložení potřebných dokladů k provedení aktualizovaného odhadu ceny předmětu zástavy, aniž by smlouva konkrétně uváděla, o které doklady se má jednat.²³⁵

Ve smlouvě obsahující smluvní pokutu je též nutné určitě vymežit její výměru. V současné době může být smluvní pokuta sjednána v peněžitém nebo nepeněžitém plnění. Její výměra může být stanovena jako konkrétní výše peněžitého plnění, nebo určena procentuálně z hodnoty, která je při jejím uzavírání zřetelná. Přesná výše nemusí být předem známa, avšak za předpokladu že musí být

---

²³¹ BĀNYAIOVĀ, Alena. Prodlení s plněním peněžitého dluhu a jeho následky. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Právo prakticky. ISBN 978-807-6761-179. s 129

²³² <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/smluvni-pokuta-jeji-neplatnost>

²³³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2012, sp. zn. 32 Cdo 493/2011. Dostupné z <http://nsoud.cz/>.

²³⁴ Např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2019, sen. zn. 33 ICdo 116/2018 dostupné z <https://nsoud.cz/>.

²³⁵ Tamtéž

nepochybné, jakým způsobem bude její výše v případě porušení smluvní povinnosti zjištěna.²³⁶

Je tedy pouze na stranách, aby si určily jakou podobu a výši bude mít smluvní pokuta a v rámci jakých právních vztahů ji použijí. Tento postup může vést strany k sjednání takových smluvních pokut, které budou nepřiměřeně vysoké a tehdy je dána možnost soudu, aby smluvní pokutu snížil, nebo budou utvrzovat povinnosti u nichž je zákonem stanovena zvýšená ochrana a tehdy budou neplatné.

3.1.1. Moderace smluvní pokuty

S otázkou přiměřenosti výše smluvní pokuty souvisí i možnost zásahu soudu, který může nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu na návrh dlužníka snížit s přihlédnutím k hodnotě a významu zajišťované povinnosti až do výše škody vzniklé do doby rozhodnutí porušením této povinnosti, na kterou se vztahuje smluvní pokuta.²³⁷

Nejprve k této problematice zmíním, že nepřiměřená výše smluvní pokuty není jedním z příčin se dobrým mravům a není důvodem pro absolutní neplatnost. Takovouto nepřiměřenou výši smluvní pokutu může moderovat soud. Naopak absolutní neplatnost by mohla být založena situací, kdy by se dobrým mravům přičily okolnosti, za nichž byla smluvní pokuta sjednána.²³⁸ K těmto závěrům dospěla judikatura NS již při posuzování případů ujednání o nepřiměřeně vysoké smluvní pokutě podle zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, kdy tato judikatura je aplikovatelná i za současné právní úpravy.

Pokud se dlužník při nárokování smluvní pokuty domnívá, že je nepřiměřeně vysoká, může se obrátit na soud. Může tak učinit samostatným úkonem, žalobou nebo jako obranu v rámci řízení o zaplacení smluvní pokuty.²³⁹ Soud v tomto případě postupuje ve dvou fázích.

---

²³⁶ BŘÍZA, Petr, HORÁK, Pavel. § 2048 [Výše smluvní pokuty]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné online z <https://www.beck-online.cz/>

²³⁷ § 2051 ObčZ

²³⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2019, sp. zn. 33 Cdo 5377/2017. Dostupné z <https://www.nsoud.cz>.

²³⁹ BĀNYAIOVĀ, Alena. Prodlení s plněním peněžitého dluhu a jeho následky. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Právo prakticky. ISBN 978-807-6761-179. s. 183

Soud v první fázi za použití interpretačních pravidel v § 555 a následujících ObčZ nejprve zjišťuje, zda nárok na smluvní pokutu je nepřiměřený. Zjišťuje tak na základě konkrétních okolností, kdy avšak v této fázi není povinen přihlížet k hodnotě a významu utvrzené povinnosti. Soud mimo okolnosti známých již v době sjednávání smluvní pokuty, zohlední okolnosti při porušení smluvní povinnosti, jakož i okolnosti které nastaly později, mají-li v samotném porušení smluvní povinnosti původ. Soud přihlédně i funkcím, pro které byla smluvní pokuta sjednána, neboť tím je dán zájem stran.²⁴⁰ Různorodost judikatury dokazuje, že vždy je třeba posuzovat konkrétní okolnosti, neboť někdy je sazba smluvní pokuty ve výměře 0,5 % z ceny plnění denně považována za nepřiměřenou²⁴¹, a naopak smluvní pokuta ve výši 1 % denně z dlužné částky jako nepřiměřená shledána nebyla²⁴².²⁴³ Soud tak podle své vlastní úvahy může dospět za výše uvedeného postupu k závěru, že smluvní pokuta je nepřiměřeně vysoká a přistoupí k druhé fázi. Může ovšem nastat i situace, kdy závěrem soudu v této fázi bude, že smluvní pokuta není nepřiměřená, a tehdy smluvní pokutu moderovat nebude. Vždy však soud musí řádně odůvodnit svůj závěr ohledně přiměřenosti smluvní pokuty, jinak poruší účastníkům právo na soudní ochranu.²⁴⁴

V druhé fázi soud snižuje smluvní pokutu na přiměřenou, v konkrétním případě spravedlivou, výši, a to se zřetelem k funkcím které má plnit. V této fázi je soud povinen přihlédnout i k hodnotě a významu utvrzované povinnosti. Snížení smluvní pokuty není neomezené, neboť soud při jejím snížení je limitován výší škody vzniklou do doby rozhodnutí porušením povinností, na kterou se smluvní pokuta vztahuje.²⁴⁵

Komentářová literatura se shoduje na závěru, že ustanovení § 2051 ObčZ je kogentní a strany se od tohoto ustanovení nesmí odchýlit. A. Bányaiová tento závěr o kogentní úpravě odůvodňuje tak, že není v dispozici stran odchýlně vymezit

---

²⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2023, sp. zn. 31 Cdo 2273/2022, uveřejněný pod číslem 76/2023 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní. Dostupné online z <https://nsoud.cz/>

²⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2006, sp. zn. 33 Odo 810/2006. Dostupné online z <https://nsoud.cz/>

²⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 11. 2009, sp. zn. 21 Cdo 4956/2007. Dostupné online z <https://nsoud.cz/>

²⁴³ <https://www.mt-legal.com/k-nekterych-aspektum-neprimerenosti-smluvni-pokuty/>

²⁴⁴ Nález Ústavního soudu sp. zn. I.ÚS 990/23, ze dne 27. 9. 2023

²⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2023, sp. zn. 31 Cdo 2273/2022, uveřejněný pod číslem 76/2023 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní. Dostupné online z <https://nsoud.cz/>

neplatnost právního jednání, ani tak strany nemohou vyloučit oprávnění soudu konstitutivně zasáhnout do závazkového vztahu.²⁴⁶

3.1.2. Zvláštní úprava smluvní pokuty

Smluvní pokuta má v rámci některých právních institutů zvláštní úpravu. V ObčZ je tím úprava v rámci nájmu bytu a domu, kdy smluvní pokutu k tíži nájemce lze sjednat pouze pro povinnost platit nájemné, kdy je spolu s jistotou limitována jako trojnásobek měsíčního nájemného.²⁴⁷ Pokud by smluvní pokuta utvrzovala jinou povinnost v rámci těchto vztahů, nepřihlíželo by se k ní.²⁴⁸ Nepřihlíží se ani ke smluvní pokutě, kterou se utvrzují pohledávky ze sázky nebo ze zápůjčky či úvěru poskytnutých vědomě k sázce.²⁴⁹ Rovněž se nepřihlíží ke smluvní pokutě, pokud se tak zaváže osoba, která nedovršila patnácti let.²⁵⁰

Zvláštní úprava dopadá i na pracovně právní vztahy a je obsažena v ZP. V rámci pracovně právních vztahů lze sjednat smluvní pokutu jen, stanoví-li tak zákon.²⁵¹ V současné době lze smluvní pokutou utvrdit pouze závazek zaměstnance z konkurenční doložky podle § 310 ZP.

Další významnou právní úpravou je ochrana spotřebitele na něž se vztahují ustanovení o ochraně spotřebitele podle § 1810 a násl. ObčZ. V rámci spotřebitelských smlouvách není možná moderace smluvní pokuty podle § 2051 ObčZ, nýbrž se při nepřiměřenosti vůbec nepřizná a soud bude muset vyslovit její neplatnost i bez návrhu. V této souvislosti stanoví zákon o spotřebitelském úvěru i maximální výměru smluvní pokuty a to tak, že nesmí přesáhnout 0,1 % denně z částky, ohledně níž je spotřebitel v prodlení. Jinou ochranou v rámci ochrany spotřebitele byla velmi diskutována smluvní pokuta v obchodních podmínkách, kdy v současné době je zastáván názor, že smluvní pokuta sjednaná v úvěrových podmínkách není sama o sobě neplatná.²⁵²

---

²⁴⁶ BĀNYAIOVĀ, Alena. Prodlení s plněním peněžitého dluhu a jeho následky. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Právo prakticky. ISBN 978-807-6761-179. s. 184-185

²⁴⁷ § 2254 odst. 1 ObčZ

²⁴⁸ § 2239 ObčZ

²⁴⁹ § 2878 ObčZ

²⁵⁰ § 2048 odst. 2 ObčZ

²⁵¹ § 346d odst. 7 ZP

²⁵² BŘÍZA, Petr, HORÁK, Pavel. § 2048 [Výše smluvní pokuty]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné online z <https://www.beck-online.cz/>

Závěrem k této problematice zmíním, že jsou situace, kdy smluvní pokutu sjednat nelze, respektive lze, ale bude nevyhmatelná. Takovou situací je, pokud si strany sjednají smluvní pokutu pro případ odstoupení či výpovědi smlouvy. Tehdy totiž není utvrzována povinnost, nýbrž jde pouze o výkon práva, které jí náleží.²⁵³

3.2. Uznání dluhu

Druhým institutem utvrzení dluhu je dle výčtu v § 2010 ObčZ uznání dluhu, které je upraveno v § 2052 - § 2054 ObčZ. Tento institut obdobně jako smluvní pokuta neposkytuje věřiteli jistotu, že jeho pohledávka bude uspokojena z náhradního plnění nebo třetí osobou.

Uznání dluhu přináší věřiteli jinou výhodu tím, že mu značně zlepšuje procesní postavení. Pokud dlužník uzná svůj dluh co do důvodu a výše, má se za to, že dluh v rozsahu uznání v době uznání trvá.²⁵⁴ Uznat dluh může pouze dlužník, přičemž je to jeho právní a nikoliv povinnost. Důvody proč dlužník uzná svůj dluh mohou být různé. Může jít o situace kdy je dlužník už v prodlení a nechce, aby došlo k soudnímu sporu, případně uznáním dělá vstřícný krok vůči věřiteli, aby nepřistoupil k exekuci.

Uznání dluhu na rozdíl od jiných výše uvedených institutů plní pouze funkci preventivní, a to následovně. Uznání dluhu zakládá vyvratitelnou právní domněnku, že dluh v době uznání v uznaném rozsahu trval. Věřitel tedy při sporu nemusí prokazovat vznik ani výši dluhu v době uznání, neboť důkazní břemeno přechází na dlužníka. Je tedy na dlužníkovi, aby případně dokázal neexistenci dluhu či jeho splnění. Přesto je však věřitel povinen uvést taková skutková tvrzení, které umožňují dostatečnou individualizaci uplatněného nároku.²⁵⁵

Preventivní funkce se projevuje i v běhu promlčecí lhůty. Uznáním dluhu totiž dochází k přetržení původní promlčecí lhůty a počíná běžet nová desetiletá lhůta ode dne, kdy k uznání dluhu došlo. Pokud dlužník v uznání stanovil dobu do které dluh splní, počne běžet desetiletá lhůta od posledního dne dlužníkem určené

---

²⁵³ BRÍZA, Petr, HORÁK, Pavel. § 2048 [Výše smluvní pokuty]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné online z <https://www.beck-online.cz/>

²⁵⁴ § 2052 ObčZ

²⁵⁵ BRÍZA, Petr, HORÁK, Pavel. § 2053 [Prohlášení v písemné formě]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné online z <https://www.beck-online.cz/>

doby.²⁵⁶ Písemným prohlášením lze rovněž uznat dluh promlčený a nezáleží na tom, zda dlužník věděl, že uznávaný dluh je promlčený. Vzhledem k tomu, že není omezena celková délka promlčecí lhůty, tak uznat dluh lze i opakovaně.²⁵⁷ Komentářová literatura se neshoduje na okamžiku, kdy nastávají právní účinky uznání. První variantou je, že právní účinky nastávají až od okamžiku kdy uznání dojde věřiteli.²⁵⁸ Druhou variantou je, že právní účinky nastávají již ke dni vyhotovení uznání, avšak za předpokladu že uznání dojde do dispoziční sféry věřitele.²⁵⁹ K tomu je nutné konstatovat, že datum vyhotovení není obligatorní náležitostí uznání dluhu.²⁶⁰ V tomto kontextu si myslím, že pokud v prohlášení bude uvedeno datum jeho vyhotovení, tak právní účinky nastávají k tomuto datu, nicméně za předpokladu že se uznání dostane do dispoziční sféry věřitele. Pokud v prohlášení nebude uvedeno datum jeho vyhotovení, tak právní účinky nastanou až od okamžiku doručení věřiteli.

Uznání dluhu je možné učinit třemi způsoby. Prvním způsobem je jednostranné prohlášení o uznání dluhu v písemné formě před nebo po splatnosti dluhu. Toto prohlášení může být obsaženo i ve smlouvě, pokud bude obsahovat všechny jeho náležitosti. Takový dluh musí být uznán ohledně jeho důvodu a výše bez výhrad. Rovněž musí být dostatečně identifikován, aby byl nezaměnitelný. Z uznání tedy musí být zřejmé kdo jej uznává a vůči komu, o jaký dluh jde a jeho výši a důvod. Důvod a výše mohou být určeny přímo v prohlášení o uznání, nebo mohou být uvedeny v jiné listině, pokud z ní jsou dostatečně seznatelné a v prohlášení je na takovou listinu odkazováno. Pokud dlužník chce uznat pouze část dluhu, musí uvést takový rozsah.²⁶¹ Tím že dlužník uzná svůj dluh do výše jistiny automaticky neznamená že uznává příslušenství.²⁶²

---

²⁵⁶ § 639 ObčZ

²⁵⁷ ŠVESTKA J., DVOŘÁK J., FIALA J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek V, (§ 1721-2520). [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-03-01]. ASPI_ID KO89_e2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X

²⁵⁸ Tamtéž.

²⁵⁹ BŘÍZA, Petr, HORÁK, Pavel. § 2053 [Prohlášení v písemné formě]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné online z <https://www.beck-online.cz/>

²⁶⁰ https://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=58&id_article=264879&csum=e04fd747

²⁶¹ ŠVESTKA J., DVOŘÁK J., FIALA J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek V, (§ 1721-2520). [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-03-02]. ASPI_ID KO89_e2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X

²⁶² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 11. 2019, sp. zn. 21 Cdo 4616/2018. Dostupné online z <https://nsoud.cz/>

Uznat dluh je možné i konkludentním jednáním uvedeným v § 2054 ObčZ, kdy za takové situace lze rovněž mít za to, že je uznán dluh. Prvním konkludentním způsobem je placení úroků z dlužné částky dlužníkem. Tento způsob uznání není nijak podmíněn a bez dalšího se považuje za uznání. Pokud by však dlužník projevils jasnou vůli, že toto placení úroků nepokládá za uznání dluhu a došlo by to věřiteli před placením nebo nejpozději s ním, tak by nedošlo k uznání dluhu.²⁶³ Druhým konkludentním způsobem je částečné plnění dlužníkem. U tohoto způsobu je nutné se zabývat tím, zda z takového částečného plnění lze usuzovat též uznání zbytku dluhu. Pokud plní dlužník bez výhrad, musí se zkoumat, zda je tím ve věřiteli vyvolána důvěra, zda může očekávat i zbylý dluh.²⁶⁴ Pokud by těmito konkludentními způsoby bylo plněno na pohledávky, které jsou promlčené, nevyvolalo by to účinky uznání dluhu.

K tomu zmíním, že judikatura dospěla že jednostranný písemný kompenzační projev bez výhrad není automaticky považován za uznání hlavního dluhu podle § 2053 ObčZ ani jako konkludentní uznání podle § 2054 ObčZ. Uvedené vyplývá především z toho, že požadavek písemné formy podle § 2053 ObčZ slouží jako varovná funkce, která písemným kompenzačním projevem není naplněna. Rovněž cílem kompenzačního projevu je splnění dluhu a nikoliv posílení právního postavení věřitele, k čemuž uznáním dluhu dochází. Za těchto okolností věřitel nemůže důvodně očekávat, že dlužník počítá s tím, že má plnit i na zbylou část v budoucnu.²⁶⁵

Jsou stanoveny i případy, kdy uznání dluhu není možné. Obdobně jako u smluvní pokuty tomu je u sázkových pohledávek, kdy se k takovému uznání nepřihlíží.²⁶⁶

---

²⁶³ BRÍZA, Petr, HORÁK, Pavel. § 2054 [Konkludentní uznání dluhu]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné online z <https://www.beck-online.cz/>

²⁶⁴ https://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=58&id_article=263401&csum=e2c5d0f7

²⁶⁵ https://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=58&id_article=263400&csum=b07a0aa7

²⁶⁶ § 2878 ObčZ

Závěr

V této práci bylo mým cílem poskytnout obecný výklad o podstatě zajištění a utvrzení dluhu, včetně jejich účelu a výhod které stranám přinášejí. Zaměřil jsem se na instituty systematicky zařazené jako zajišťovací a utvrzovací, tak i na zajišťovací instituty, které tak výslovně označené a řazené nejsou, avšak jsou schopny naplňovat zajišťovací funkci. U jednotlivých institutů jsem vymezil charakteristiku právního vztahu mezi stranami. V závěru této práce bych se vrátil k otázkám, které jsem si položil v úvodu.

Obecnou a společnou podstatou zajištění a utvrzení dluhu je zlepšení postavení věřitele. Děje se tak prostřednictvím funkcí které na dlužníka působí, čímž různým způsobem a v různé míře zlepšují postavení věřitele. V této souvislosti je nutné rozlišovat zajišťovací instituty od utvrzovacích, neboť poskytují odlišné výhody. Zatímco zajišťovací instituty přinášejí věřiteli výhody spočívající ve zvýšení pravděpodobnosti reálného vymožení, neboť je věřiteli poskytnuta jistota ve formě osobního nebo věcného náhradní plnění pro případ, že dlužník svůj dluh řádně a včas nesplní. Tak utvrzení dluhu přináší věřiteli jiné výhody, které spočívají v založení existence vyvratitelné právní domněnky, že dluh existuje, případně tím že dlužníkovi bude hrozit sankce za nesplnění dluhu řádně a včas, jako je tomu u smluvní pokuty. Patrným rozdílem mezi těmito instituty je, že zajištění dluhu na rozdíl od jeho utvrzení hospodářsky zabezpečuje pohledávku věřitele.

Pro zajištění dluhu lze užít širší okruh institutů, kdy jednotlivé instituty mají své výhody. Občanský zákoník provádí výčet výslovně označených zajišťovacích institutů a zařazuje je systematicky pod zajištění dluhu. Z předložené práce je patrné, že existují další právní prostředky, které naplňují funkci zajištění, přestože tak nejsou výslovně označeny. To je odrazem možnosti odchýlit se od právní úpravy zakotvené v § 1 odst. 2 ObčZ. Zajišťovací prostředky lze rovněž nalézt i v jiných právních předpisech. Jak již bylo uvedeno, všechny zajišťovací instituty věřiteli přináší vyšší míru pravděpodobnosti, že dojde k uspokojení jejich pohledávky. Jednotlivé instituty však tuto výhodu přinášejí v různé míře a různým způsobem. Významným dělením je na osobní a věcné zajištění, kdy zatímco osobní zajištění je nadále závislé na solventnosti zajišťující osoby, tak věcné zajištění poskytuje konkrétní majetek, který i přes zcizení bude sloužit k uspokojení věřitele, krom stanovených výjimek. Některé zajišťovací prostředky však s ohledem na lidskou povahu přinášejí i rizika, jako je tomu v případě advokátní úschovy, kdy v určitých

cyklech dochází ke zpronevěrám a tím věřitelé ztratí své prostředky, a mnohdy trvale.

I když utvrzení dluhu nepřináší takové výhody jako zajištění, jde taktéž o často používané prostředky. Občanský zákoník jako utvrzovací prostředky stanovuje smluvní pokutu a uznání dluhu. Tento výčet rovněž nelze považovat za taxativní a to vzhledem k možnosti dispozitivní úpravy a s ohledem na všechny možné výhody, které utvrzení poskytuje. V této diplomové práci jsem se na rozdíl od zajišťovacích institutů věnoval pouze utvrzovacím institutům tak označených. Uznání dluhu přináší věřiteli zejména zlepšení procesního postavení tím, že obrací povinnost důkazního břemena na dlužníka. Za takových okolností nemusí věřitel vyvíjet mnohdy náročné úsilí, aby dokázal pohledávku vůči dlužníkovi. Naopak smluvní pokuta působí na dlužníka především tím, že pokud nesplní své povinnosti řádně a včas, tak bude muset věřiteli poskytnout další (nikoliv náhradní) plnění. V praxi jde o velmi častý prostředek jak si strany utvrzují, že navzájem budou plnit své povinnosti tak jak mají.

Shrnutím bych k této práci uvedl, že právní řád nabízí širokou škálu možností, jak si věřitel může zlepšit své postavení. Tyto právní instituty jsou co nejvíce přizpůsobeny pro užití v rámci běžné praxe, ale současně jsou jejich pravidla do určité míry uvolněna pro jejich použití například mezi podnikateli. V této době jsou rovněž některé pochybnosti uvedených institutů judikaturou přehledně vyjasněny, a lze ze soudní praxe velmi dobře vycházet při uzavírání smluv.

Resumé

This diploma thesis deals with issue of the securing and confirming the debt. The aim of this thesis is to offer the basic knowledge of the substance and purpose of the securing and confirming the debt and about their individual institutes. Another partial goal aim is to provide information for a person in the position of a creditor, but also a debtor.

The first chapter is devoted to a general introduction to this issue. First it is devoted to the part of the obligation as a prerequisite for securing and confirming the debt. Furthermore in this chapter I state the purpose and functions of these institutes. It is the theoretical basis for the following parts of the thesis.

The second chapter is about individual securing institutes. These are institutes that provide creditors with substitute performance either from specifically earmarked property or through the intermediary of a third person.

The last part of this thesis is about confirmation institutes. These institutes do not provide substitute performance to the creditor, but provide other benefits. In this section, I will focus on the contractual penalty sum and recognition of the debt.

Seznam použitých pramenů

Knižní literatura

1. BÁNYAIOVÁ, Alena. Prodlení s plněním peněžitého dluhu a jeho následky. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Právo prakticky. ISBN 978-807-6761-179.
2. HULMÁK, Milan, Petr LAVICKÝ a Jan PETROV. Občanský zákoník: komentář. Praha: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 9788074005350.
3. KINDL, Milan. Zajištění a utvrzení dluhů. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-807-4002-915.
4. KOVAŘÍK, Zdeněk. Směnka jako zajištění. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 978-807-4001-826.
5. LASÁK, Jan, Václav PILÍK a Markéta SELUCKÁ. Základy občanského práva hmotného. Praha: Leges, 2023-. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-631-6.
6. Občanský zákoník: komentář. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-638-9.
7. PELIKÁN, Martin. Zajištění a utvrzení dluhu v praxi. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7.
8. RABAN, Přemysl. Obchodní právo. Brno: Václav Klemm, 2020. ISBN 978-808-7713-198.
9. TINTĚRA, Tomáš. Smluvní pokuta v ČR a Evropě. Praha: Leges, 2015. Teoretik. ISBN 978-807-5020-956.
10. TINTĚRA, Tomáš. Smluvní pokuta v teorii a praxi. Praha: Leges, 2012. Teoretik. ISBN 978-808-7576-274.
11. VYMAZAL, Lukáš. Zástavní právo. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-807-5985-163.

Elektronická literatura

1. Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník (konsolidované znění). Dostupné online z <https://www.aspi.cz/>
2. KOVAŘÍK, Zdeněk. § 2 [Chybí-li náležitosti]. In: KOVAŘÍK, Zdeněk. Zákon směnečný a šekový. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 29.) Dostupné online z <https://www.beck-online.cz/>
3. PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023.) Dostupné online z <https://www.beck-online.cz/>
4. ŠVESTKA J., DVOŘÁK J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek V, (§ 1721-2520). [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID KO89_e2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X

Elektronické odkazy, periodika

1. Absence výzvy dlužníkovi před vymáháním dluhu po ručiteli. *Profipravo.cz* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: https://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=58&id_article=263190&csum=3cc4ecb7
2. Datum vyhotovení jako náležitost písemného právního úkonu (jednání). *Profipravo.cz* [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: https://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=58&id_article=264879&csum=e04fd747
3. K některých aspektům (ne)priměřenosti smluvní pokuty. *MT Legal s.r.o.* [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://www.mt-legal.com/k-nekterych-aspektum-neprimerenosti-smluvni-pokuty/>
4. K uznání dluhu jednostranným započtením. *Profipravo.cz* [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: https://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=58&id_article=263400&csum=b07a0aa7
5. Počátek běhu promlčecí doby závazku ručitele nebo spoludlužníka. *Profipravo.cz* [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: https://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=46&id_article=262106&csum=19e70b67
6. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. 33 Cdo 2537/2014. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwexzsgaytox3dl4ytknbrgm&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=text>
7. Smluvní pokuta a její (ne)platnost. *PRÁVNÍ PROSTOR* [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/smluvni-pokuta-jeji-neplatnost>
8. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 10. 2016, sp. zn. 20 Cdo 3824/2016. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwexzsgaytx3dl4ytmzmzuce&groupIndex=0&rowIndex=0>

9. Uznání dluhu částečným plněním ve smyslu § 2054 odst. 2 o. z. *Profipravo.cz* [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: https://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=58&id_article=263401&csum=e2c5d0f7
10. Vázaný účet. *Raiffeisen bank* [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://www.rb.cz/osobni/ucty/vazany-ucet>
11. Vrácení jistoty (kauce) sjednané u nájmu pozemku. *Profipravo.cz* [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: https://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=63&id_article=264262&csum=3efc4037
12. Zákaz poskytnout oprávněnému plnění z bankovní záruky. *Profipravo.cz* [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: https://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=58&id_article=264912&csum=5e29c807

Právní předpisy a legislativní dokumenty

1. Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník
2. Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon)
3. Zákon č. 358/1992 Sb., notářský řád
4. Zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
5. Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách
6. Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád.
7. Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek
8. Zákon č. 26/2000 Sb., zákon o veřejných dražbách
9. Zákon č. 250/2023 Sb., o veřejných dražbách
10. Zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon
11. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
12. Zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový
13. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
14. Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii

Judikatura

1. Nález Ústavního soudu sp. zn. I.ÚS 990/23, ze dne 27. 9. 2023
2. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2015, sp. zn. 23 Cdo 3490/2014
3. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 8. 2015, sp. zn. 23 Cdo 1292/2015
4. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 4. 2019, sp. zn. 24 Cdo 2644/2018
5. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2017, sp. zn. 29 Cdo 4410/2015
6. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2021, sen. zn. 29 ICdo 21/2019, uveřejněný pod číslem 98/2021 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní
7. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015, sen. zn. 29 ICdo 19/2013.
8. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2012, sp. zn. 32 Cdo 493/2011.
9. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2019, sen. zn. 33 ICdo 116/2018.
10. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2023, sp. zn. 31 Cdo 2273/2022, uveřejněný pod číslem 76/2023 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní.
11. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 11. 2009, sp. zn. 21 Cdo 4956/2007.
12. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.11.2016, sp. zn. 32 Cdo 1362/2016.
13. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2019, sp. zn. 33 Cdo 5377/2017.
14. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 8 Tdo 633/2008
15. Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 2644/2022, ze dne 15. 11. 2022
16. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2006, sp. zn. 33 Odo 810/2006.
17. Usnesení IV. ÚS 3940/14 ze dne 24. 2. 2015